

LUCEAFĂRUL

ANUL VI — Nr. 1 (108) — 1 IANUARIE 1963

REVISTĂ A UNIUNII SCRITORILOR DIN R. P. R.

APARE LA 1 ȘI 15 ALE LUNE

Mihai Beniuc

Anii tăi

Prea bucuros nu sînt de anii mei
Că-i implinesc așa mai către iarnă
Cînd iulgiul de zăpadă prind să cearnă
Zicîndu-mi parcă: Bado, ce mai vrei?

Dar anii tăi mă bucură grozav,
Republică, văzîndu-ți tot mai lălnici
Și chiar de ai mei devin mai lătnalnici
Mă-nvie-ai tăi, ori cîți sînt de lirav.

Tu te-ai născut cînd anul era-n mejde
Și-ai semănat în inimă nădejde,
Că nu alt an începi, ci altă eră.

Sînt cincisprezece numai de atunci
Și astăzi toți cunosc, bătrîni și tînci,
C-ai fost temei de veac și nu himeră.

Nicolae Stoian

Patriotism

Soldat ce-și sînt, vreau astăzi să-ți jur Republicii:
Legat, precum Pămîntul de Soare, sînt, de tine.
Și-n cosmos chiar de-aș merge, nu gravitatea, ci,
Iubirea ta pe-orbita Pămîntului n-ar fi jine.

Iubirea ta-ți puterea mirifică ce-o am
Cînd, cu mîndrie simplă, rostind slăvitu-ți nume,
Ca la porunca unui „deschide-le Sesam”
Mi se deschide poarta, oriunde bat, în lume.

De cum îți trec hotarul, ea se preschimbă-n dor;
În Sudul cald vreau mîntii cu stresîni de răcoare,
Și-n Nord, după arșița iludă-a lui Cuptor
Tînjesc, visînd cîmpio-nt-ur lac imens de soare

E de ajuns în lanul străin o albăstreă,
Ca Bătășonul nostru din zări să mi-ți apropii
Cu holdele, prin care copilăria mea
Mai mișună ciudată, precum un cîrd de dropii.

O sondă înfîlăută altunde-ți un ecou
De prin pădurea noastră melancolică din țară,
De pe vreun deal ce pare un pom de Anul Nou
Cînd sondele-ș, feeric, iluminate-n seară.

Mi-ți inima asemeni cu-o stemă-a țării-ncît
O porți cu-n fruntea unei sărbătorești coloane,
Trecînd prin leța lumii cu pasul hălărit,
O inimă cum încă sînt opt'șpe milioane.

Fotografia de ION MICLE

TRĂIASCĂ A XV-a ANIVERSARE A REPUBLICII

REPUBLICĂ

În urmă cu 15 ani, într-o seară de decembrie, ultimul reprezentant, cu domiciliul în România, al familiei Hohenzollern își făcea bagajele și se pregătea să intre în azilul european al regiilor, unde, așa cum spusese pe vremuri Cocea, majestatele lor, ca să nu moară de foame, deveniseră directori de bancă. Continuu istoriei căzuse dur peste o domnie de aproape 500 de ani, domnie rentabilă dacă ne gândim că primul reprezentant al lăstrei stiește venise cu cîteva hantle în trăsistă și că ultimul plecu cu un tren încărcat de lucruri, urmînd în exil pe Jalca-său, lugiți și el desie grănița ca să nu cunoască dragostea nemărginită a poporului, ajunsă la forme paroxistice.

colăcia singele, pare ridicol, și — în loc să stringi pumnii — ai fi tentat să zici: „erau caraghioși, să-racii!”; numai că există o memorie a poporului neîndurătoare și veșnică.

Printr-un complot al unor miniștri iresponsabili, ne-am trezit, cu ajutorul „voinței naționale” și a do rîmpei „lui Dumnezeu”, cu un junker falit, senit gol-puscă, la putere țării. O dinastie obscură fusese invitată să ocupe un tron venant, uitat într-un colț al Europei, unde li se părea că legea putea fi nosa colțată mai ușor și hănușua proprie cu galbeni sporită fără mari riscuri. Istoriei hrăniți la masa regală au avut grijă să dea acestui îndelungat jaf organizat aparența unei modeste oclumici, terminate, între altele, cu un pasiv de 11.000 de morți. Soția — poetă, a domnitorului, încerca lăra, făcîndu-se că ultiă șuieratul gloantelor, în timp ce Majestatea Sa organiza vitrina unei prosperități de mucava, numai că e greu să astupi gura țării întregi care urlă de mizerie și să pui dantele peste un cimilit imens, astfel că adevărul a supraviețuit.

Gloriosului întemeietor de dinastie — urecat pe un armăsar de bronz în piață după moarte, ca să mai privească o dată națiunea, masacrată cu sînge rece — i-a urmat un alt reprezentant al familiei, numit în buccavne „loialul”, de fapt o sînistră pasare de pradă cunoscută și ca un vajni: „Cupidonul și figăncilor din cartiere măgînășe”. Și urechestul

impărțitor de grații regale în straturi perife avut cu ce hrăni curiozitatea publică din b.

Istoria acestei dinastii n-ar fi completă dacă amînti și de reprezentantul ei sperțar, nene de del și afacurist de rangul țării, demonstrînd atunci cînd vpr, rici regiilor nu le lipsește fa-dătuului la spate. Cartoforul cu coroană, spaimă melor și a emeiilor măritate, a ținut să dea o uriasă de chism și n-a fost întrecut în ridicu de gîngavul său flu, aruncat în neant de înainte de a avea posibilitatea să ne arate pricepe. Prileag, incapabil să se întreprăcească acest firle-mene ne mai îmbie cîte torul undelo, să ne amîntim de vr lătul regiilor noastre era în real nistră de schimburi monelare. GI stîrnește repișlă și nu e cazul pentru a-1 pine la punct.

Ce-a însonnat de lare năsteraarepu ne îndreptătesc răsuns de dal să vedeți de Au fost atî constițular, je lele cărcore guvernente, ducerea Par

Al. Andreiș

Stanțe de sărbătoare

Linistă și claritate și armonie. Cerc de lumină zarea a deschis. O, dați-mi, muni, robusta bărbăție și, cimpuri ninse, dați-mi voi de scris!

Cu patria, prin virste îndurate. În pom de aur, cercuri de azur. Trec timp în ritm de inimă ce bate desăvârșind priveștița din jur.

În conștiință, cu o artă mare durări înalte dau frumos ecou. Trec timp în ritm de inimă ce bate, armonizând cu țara omul nou.

Avem în suflet chipul țării noastre. Nimic din noi azi nu mai sună cald; În salopete-s livii-aleabste Și-n crârmile focul fontei alb.

Ne talmăcim în totul și în toate. O hartă vie-a patriei simțim. Trec timp în ritm de inimă ce bate, trec timp cu pulsuri calde, de poem.

Peste trecutul regilor, funebru, se văd purificări și străluciri. Rămâne clipa ca un vers celebru scris în anale și în amintiri.

Nici un suspin, nici o culoare tristă, — cresc gloriile noastre în ritm egal. Mărețe, patria socialistă Străluce-n noi ca flacăra-n metal.

Desen de N. ȘERBAN

Anghel Dumbrăveanu

Orașele patriei

În toate orașele țării am visat câteva clipe. Scrijelind cu mistria pe cer profilul lor fin. Și-adesea cind revin îmi aud glasul în aer uitat risul limpede susurind în coroanele arborilor...

Orașe bătrâne, cu turnuri cânlite de vreme, Sau țiguri retrase-n monotonia stătută, Cum și-ai ridicat umeri paterici în soare incendiate de lumina palmelor mele!

Îmi plac orașele noastre albe din sud, Înundate de platan și de flori, Sau cetățile zvelte de lângă pieptul munților în care toți locuitorii sînt tineri.

Ca niște constelații se rotesc în inima mea Și-n glasul meu a rămas ceva din mormurul străzilor: Ceva din exuberanța trecătorilor adunați lângă schele.

Să-mi urmărească aripile suind în văzduh.

Ovidiu Genaru

În ziua aceea...

- 30 decembrie 1947 -

Îmi aduc bine aminte: În ziua aceea toți arborii erau adolescenți și-ar fi vrut să-nflorească asemenea oamenilor; bucuria își făcuse chiuciri, ca găteii de nuntă, chiuciri, și ce frumos atîrnau în crengi. — Vîntul ar putea s-o spună.

În ziua aceea pulsul străzilor a fost ridicat, se scriau lozinci pe cerul de iarnă, se ziduri, pe lucruri, pe unelte, stele scîlpind în ziua plină coborau prin ploaie-n suflet, noemele despre Republică fiind sorbite pînă la ultimul iamb.

Ori de câte ori am încercat un bilanț al debuturilor literare, în mintea mea rădărea, ca la o chemare strănutătoare, anul 1866, înscris pe frontispiciul bogat ornamentat al revistei Familia, din Oradea; după el mi-apărea în fața ochilor o pagină modestă cu o poezie semnată Mihail Eminescu și o entuziastă prezentare, datorată lui Iosif Vulcan. Furat de enocări, alți ani marciad alte debuturi, se înșirau apoi ca pietre de hotar, în timpul literelor românești. Cu anul 1870 poezia noastră cunoaște prima dată numele lui Alexandru Macedonski, cel care va semna în 1896, prin revista Liga ortodoxă, publicului, în termenii vîntului, pe Ion Theo, — Tudor Arghezi de mai tîrziu. Anul 1884 aducea, în obosită literatură posteminesciană, numele cu rezonanțe cam aspre al lui Cosbuc, sub o serie de poezii tonice, luminate de un puternic optimism; de 1898 se leagă debutul lui Goga, în Revista Ilustrată a lui Ion Pop Reteganul; în 1928, prin revista lui Argeșii, "Bilete de papagal", se anunța Mihail Beniuc, ca un moment nou și sigur în poezia contemporană. Sînt aceștia, și alții, ani de care ne vom aminti întotdeauna cu emoție. Astfel de ani a cunoaște și va cunoaște necontenit și literatura noastră nouă, realist-socialistă, cu deosebire că ei vor rămîne luminși nu numai pentru apariția unor poezii, ci și pentru împinerea unor oameni. Căci condițiile create de regimul democratic popular nu numai că ascutea de umilită și foame, de

copilaria nu numai îndepărtată, refrenul cîntecului pioneresc și "Părinte drag, paritd iubit...". O altă trădătură comună tuturor le-o conferă faptul că în versurile lor, chiar și în cele mai puțin izbutite, nu se resimte obsedantă apăsarea vîntului epigonism, a unor accori livrești, văduș-nite din colbul cine știe căror pagini anacronice. E în aceste poezii o prospețime autentică, o vibrație profundă a actualității, un suflet tineresc, care izvorăse din aceea că el au un contact nemijlocit cu viața, prin înșeși profesia lor (Ion Chiric — muncitor laminorist, Adrian Dohotaru — ziarist, Ovidiu Genaru — profesor, Rodica Iulian — medic, Dumitran Frunză — inginer, Platon Pardău — activist cultural). Intensa muncă profesională, la care se adăuga, la unii dintre ei, o susținută activitate obștească, se pare, după pînă artistică matură a versurilor lor, că nu le stînjenește deloc creația, înfrîmînd astfel, prin exemplul lor, pînă la urmă, o înșelătoare și înșelătoare, care încă își mai înșelă timpul, colindînd fără vînt pe culoarele redacțiilor, în loc să bată cu pasine încă neumbulate cărări ale vieții noi.

Imaginație și participare directă la viața și poezie autentică, în stare să se ridice mult deasupra speculațiilor metafizice vagi abstracte ale unor conștii care au debutat cu clișeei ani în urmă. Este acesta, am putea spune, fenomenul poetic cel mai caracteristic al anului, cel puțin pentru experiența Luceafărului.

PROMOȚIA REVISTEI LUCEAFARUL 1962 POEZI

hoală și vagabonda, de nesiguranță și neagră străcie pe tîndur creator, ci îi și oferă posibilitatea înfloririi sale multilaterale ca poet și ca cetățean. Ce vor însemna în istoria noastră literară debuturile poetice, găzduite de Luceafărul în anul 1962? Nu vrem să ne hazardăm în pronosticuri, nici să avem cunoașterea impertinentă a lui Stănescu Rațiu din romanul Enigma Otiliei, că să roșim creduli: „Să dăm, ceară mă-sii, un Eminescu...". Avem dreptul, însă, pe baza materialelor publicate, să afirmăm că, din numărul impresionant al debuturilor, citeva sînt, la sfîrșitul acestui an, certitudinile, de la care literatura noastră așteaptă poezii adevărate, în toată puterea cuvîntului. Ne gîndim în primul rînd la Ion Chiric, Adrian Dohotaru, Ovidiu Genaru, Rodica Iulian, Dumitran Frunză și Platon Pardău. Numele acestea, deocamdată fără rezonanțe adînci în conștiința cititorilor, ne vor face, poate, să ne amintim cu emoție de anul literar 1962, anul de naștere al unor poezii veritabile. Ceea ce caracterizează din capul locului debutul acestor tineri poezii este organica lor identificare cu vremea care i-a născut și i-a format, efortul lor continuu de a da expresie artistică unor sentimente noi, fîrtești și intime pentru generația tîndră, înținită spiritualmente după Eliberarea patriei, sub grija și îndrumarea părintească a partidului. (Unora dintre ei le mai și sună poezie în urechi, din

poetic cel mai caracteristic al anului, cel puțin pentru experiența Luceafărului. E semnificativ pentru toți acești poezii tineri o mărturisire a lui Ion Chiric, menționată în numărul 6 al revistei noastre din 15 martie 1962, dar mai cu seamă și concludentă pentru propria sa formație: „Prețuiesc mult uzina, deoarece, fiind zilnic în contact cu un colectiv bine încheiat, entuziast și — permițemi-mi să spun — eroc, am întotdeauna de înțeles ceea, iar atunci cînd greșesc, are cine să-mi arate drumul cel adevărat. Deci, în ce mă privește, uzina e mai mult decît o familie și mai mult decît o școală". Mărturisirea citată a rămas pentru Ion Chiric o simplă declarație retorică, o frază de auto-recomandare, cum se întâmplă, din păcate, la unii tineri. Uzina e într-adevăr în versurile sale o prezență organică, înțimă și familiară. Poezia „Cu șapca pe ceață" (Luceafărul, 15 octombrie 1962) — purtînd subtitlu: La ieșirea din schimbul al doilea — e un cîntec sincer, simțit dinăuntru, și închinat cu maximă dăruire uzinei; e o expresie vibrantă a sensibilității unui poet-muncitor. Poetul evocă imaginea nocturnă a orașului cu „străzile colorate de lună și noaptea" prin care îndrăgostitul „alunecă-n zburori de soapte". E ora cînd schimbul părăsește uzina. Drumul spre casa poetul îl face parcă în ritmurile orchestrale ale uzinei. Dar îndepărtîndu-se „între tot mai mult în liniște ca-ntr-un crîng". Fiorul unui

Ion Chiric

Rodica Iulian

Ovidiu Genaru

Dumitran Frunză

Adrian Dohotaru

George Suru

George Băliță

Eugen Teodoru

Horia Pătrașcu

Milică Stan

În legătură cu menirea criticilor de a elibera certificate de naștere literară, s-au folosit tot felul de hiperbole romantice: tinerele talente ar fi fost pinzele albe care apar la hotarul împărăției anonimatului, iar criticii, santinele vegnic vigilente care, cu ochi de Argus, le descoperă, pronosticînd care dintre aceste catarge vor intra înfumați în portul literaturii. Prescrierea destinului literar al cutîru sau cutîru nume nu pare că ține de niscavă calitățile mitice, criticii arîndu-se a fi unii dintre cei mai redutabili rivali ai anticilor oracole. Adevărul e că, în condițiile sociale din trecut, a prevedea viitorul tinerelor talente, dat fiind nenumerabilele împrejurări potrivnice care trebuiau învinse, echivala într-o oarecare măsură cu misiunea preziciătorilor și a ghicitorilor.

În zilele noastre, asemenea operații își pierd din aura lor misterioasă, înșind, s-ar putea zice, din domeniul astrologiei sau al magiei negre și apropiindu-se de cel al științei astronomice. Căci în prefigurarea unei evoluții literare — în condiții în care dezvoltarea tinerilor creatori este stimulată și orientată —, factorul neprevăzutului delina la urma urmei, aceeași importanță ca și, bunăoară, în calculele temerare pe care le fac inginerii și tehnicienii cînd schitează traiectul navelor cosmice pe orbita cerească. Spunînd aceasta, nu vrem cu nici un chip să acredităm ideea că, în momentul de față, diagnosticile în literatură nu l-ar atrage pe critic în situații grele, uneori chiar primejdioase, deoarece oricît echilibrat și ar fi, oricît și-ar formula părerea în doi peri, după modelul oracolului de la Delphi, sentițele sale vor fi supuse celui mai neiertos control al celui mai teribil judecător: timpului.

Venînd la tema propriu-zisă a articolului, observăm că hazardul judecărilor noastre este micșorat de faptul că unii dintre tinerii prozatori „lanșați" de „Luceafărul" anul acesta, ca o expresie a aceluia climat stimulator și încurajator despre care am vorbit, au căpătat deja valoare de circulație în critică.

Este cazul lui George Băliță și Milică Stan. A fost scos în evidență caracterul actual al temelor de care se ocupă în creațiile lor acești autori noi. Aș preciza că tratarea acestor teme se face într-un mod pară înțim, familiar. Se simte că întîmplările povestite sînt, pentru autorii citați, în chipul cel mai firesc apropiate, fiind cunoscute direct în realitate, devenind o parte din experiența lor personală de viață. Ceea ce nu înseamnă că transcrierea literară nu ar da naștere unor frămîntări și chinuri creatoare. Problema fundamentală care i se ridică oricîruia tîndră scriitor e aceasta: cum poți să înțelegi faptele binecunoscute în realitate într-o manieră artistică proprie, care să nu aia în umbra niciuneia dintre marile personalități? În depășirea acestor dificultăți se realizează individualitatea creatoare a unui îns în literatură. Prezența unor astfel de frămîntări se simte mai ales la George Băliță. În prima schiță, publicată anul acesta în „Luceafărul", „Culesul dinții", influența literaturii lui Marin Preda era mai mult decît evidentă. În povestire găseam, e drept, și personaje și întîmplări al căror inedit nu putea fi pus la îndoială, atențind cunoașterea lor directă, dar alături de prozatori publicăți în această perioadă de „Luceafărul", lucrările sale se prezintă cu cel mai îngrîșit veștmînt — în sensul studiilor și cizelării expresiei. Poate ca o consecință, George Băliță e atras cu predilecție de acele întîmplări ieșite puțin din comun, cu o semnificație aparte. Este elocventă, în acest sens, schița „Tatăl și tîbul" și o zîna de lut" — teji-nel și tîbul — unde se relatează plimbarea prin iarnaroc a unui colectiv de băiețoi care iși făcuse nevasta cu altcineva în timpul secetei, pe cînd el se afla plecat după făină. Cu anume virtuozitate în descrierea mișcărilor psihologice, Băliță surprinde momentul cînd, deșănțat de o întîmplare oarecare, în conștiința ecului se răzvrătesc

toate sentimentele împinse pînă atunci în subconștient, reliefînd însă totodată intervenția imperioasă a noii mentalități, de unde limpezirea suleștească din final. Schița cuprinde în subtextul ei un puternic suflu poetic, cu toate că Băliță privește cu adorație numai către proza gesturilor brutale, de un dramatism apăsător, înțimim — ca și la alții autori tineri — mofomeții — un fel de reticiență superșioasă în fața valorilor literare care au contingențe cu lirismul. Dar, așa cum ne dezvoltă schița „Ploaia", temă a romanului lui Băliță este în fond liric. În schița citată, pornind de la notarea reacțiilor unui copil, ajunge să creeze un admirabil poem în proză închinat forțelor vitale, active ale vieții.

Acela însă dintre „numele noi" la care descoperim trăsăturile „classice" de prozatorului nu se pare a fi Milică Stan. Dacă George Băliță are o oarecare afinciu în fața subiectelor presus comune — și aici recedem, credem punctul nevralgic al creației sale — Milică Stan se entuziasmează în fața oricărei in-

clintec stîmeste în el nostalgia unei și cupetel răcolit în adînc aleargă înapoi spre a soarelui matcă", spre „cupioarele urașe, retorie în care se celebrăză eternitatea depîlnului soare". Din astfel de sentimente a izvorit valorosul poem „Șiul uzinei" (Luceafărul, 15 decembrie) — exceptînd începutul cam încrîcat și artificios. Uzina intră ca o coordonată constantă, esențială, în biografia tîndrului poet, ca o rampă de lansare a personalității sale: „Azi urc / Umbră înșăși / mi s-a schimbat în lumină". Ca și Ion Chiric, Adrian Dohotaru este un poet al contemporaneității al generației sale, transparent în versuri de un netăgăduit lirism aspecte etice și problema de viață care stau acut la inima tineretului nostru, participativ activ la construirea socialismului.

Astfel de preocupări își găsește expresia lirică în modalități prozodice diverse, în poezii emoționante, cu o reală forță sugestivă, precum: „Un copil cîntă din frunză", caracterizată prin prospețimea imaginilor și puterea asociativă, „Adio periferie", un energie adio jferestrelor de hirtie, zidurilor sumbre, „cuvintele de foame care brăzdau abstrahul pur al zilei" din copilăria poetului, un adio „ștărilor de microbi și de tristeeți", o bucurăse despărțire de obscuritățile apăsătoare ale mahalalelor de aldată. Un elan tineresc tonic se desprinde din poezii ca „Spre alt santier", „Mars", „Rupeți rîndurile", „Cuvînt la intrarea în U.T.M.", publicat în numărul de 1 mai al Luceafărului. Fîrtește, Adrian Dohotaru mai are de muncit pentru a realiza o mai mare concentrare a expresiei, sau pentru înălțarea versurilor seci, fără fior, cum sînt acelea din poezia „Gest" (Luceafărul, 1 octombrie), pentru a valorifica la un nivel corespunzător realitatea sale virtuți artistice.

Ovidiu Genaru, al cărui prim debut se înscris în presa locală din Bacău, se impune și el printr-o sinceră aderență la actualitate și printr-un efort continuu de a descoperi imagini inedite, capabile de surprinzătoare plasticizări. Poezia lui e limpede, dar cu adîncimi sensibile. „Noiă versurile marginale apăsătoare simbolice, într-un tablou concret, material pară, „pasărea care se ridică și coboară pe trîul ei", dar care nu sîd să se-nceite de frumusețea glasului pentru că ar uita „să bată din aripi" — „Aprilie" e o poezie senină, exprimînd ecoul bucuriei stîrmit în conștiința muncitorului de înflorire copacilor, „Portret de activist" e profund uman și complex, realizat prin notații exact nuanțate lirice. Se împlinesc în el imaginea unui activist pe care-l porți în mînte ca pe un adevărat model de conduită de viață.

Preocupat, în special, de probleme etice, evitînd sentimentalismul minor și desuet, Rodica Iulian cultivă o poezie de idei, exprimată dens, cu viscol unor ai uesciunii și-al unei anume răceli. Căci fuca de sentimentalism o îndepărtăză citentată din chiar de căldura sentimentului. Ne-au reținut atenția în mod deosebit „Oraș în viitor", „Oraș muncitoresc", „Ani-lumină", „Scurtă convorbire", „Măr".

Prin poezii ca „Amiază", „Pavé", „Drum spre Nord", „Vico-veanca", „Inscripție", tîndrului poet Platon Pardău se autodefineste în conștientul impresiilor lirice ce-l soliciată de pretutindeni prin pregnanța lor socială, precum și prin capacitatea sa de a vibra în ritmul epocii care construiește socialismul. Ca și studentul George Suru, care pe lângă colaborarea la revista noastră a fost prezent cu poezii interesante și în paginile „Scrișului băndărean", astfel și Dumitran Frunză poate fi înțimim în mai multe ziare și reviste. Dar, versuri ca „Dormitor pe santier", „Scrisoare către un prieten", „Joc de copii" ale primului sau „Aer dens", „Pădure, pădure...", „După ploaie", ale celui de-al doilea, publicate în revista Luceafărul nu se pare că atestă mai mult o vădită maturizare a talentului lor, o lărgire sensibilă a universului tematic.

Poezii acestea tineri, de al căror debut în revista Luceafărul ne-am ocupat în rîndurile de mai sus, se adăuga altora, ca Dumitrie Račić, Gabriela Mellescu, Ion Butnaru, pe care cititorii i-au putut înțimim mai des în paginile de anul trecut ale revistei.

Luceafărul consideră că o sarcină a sa de onoare obligă de raporta la sfîrșitul fiecărui an despre o nouă promoție de condeie, tinere talente, inspirate din viața de azi a poporului nostru, din transformările revoluționare ale țării noastre.

Dorim tinerilor poezii ca despre debutul lor din 1962 să poată vorbi mai tîrziu ca despre cele citate în primele rînduri ale acestui articol.

I. D. Bălan

PROZATORII

năra soție e cuprînsă de o adevărată stare de beatitudine; în „Intîii pași spre fluviu", vraja și puritatea dragostei adolescentine se destramă, survenind o înfrîngere, pe cît de caraghioasă, pe atît de penibilă. Cu toate că, atît prin tehnica literară cit și prin stil, Horia Pătrașcu vrea să tîină de o proză psihologică de cel mai modern tip, în cele mai bune pagini ale sale percepem un anume suflu romantic juvenil. Conștient de această calitate în care i se pare a vedea un defect groznic, caută să-i tempereze, pe cît poate, erupțiile, prin notarea de amănunte prozaice, ajungînd la efecte de ordin artistic interesant. Din păcate, sensibilitatea pe care am semnalat-o, față de preocupările literare la modă, imprimă schițelor un ușor caracter livresc. (Cea mai bună creație a lui Horia Pătrașcu rămîne „Intîii pași spre fluviu", unde palpîta o cunoaștere directă a vieții). Defectul menționat duce la o viziune, am spune „fragmentaristă" a

supra realității, schițele sale, devenind adesea simple instanțane, fără o aprofundare a caracterelor eroilor. Eugen Teodoru se prezintă cu o gamă variată de preocupări, semnificative în poem în proză „Întîlnire cu Pavel Korceghin", colo un folieton („Indolienții fără durere"), iar dincolo schițe după toate normele în vigoare ale speciei („Caravana", „Trofeu"). Această multilateralitate se manifestă, însă, cîte o dată, în dauna calității. Astfel, „Caravana", oferind unele amănunte amuzante, în ansamblu e o schiță neinteresantă, iar unele materiale, sub pretextul că ar fi publicitate, devin mediocre. Nu trebuie însă subapreciate calitățile publicistice reale ale scrierilor lui Eugen Teodoru. Găsim lucrări care sînt scrise cu un nerv și cu o fluentă în stil de-a dreptul remarcabile. (Ca exemplu menționez folietonul „Indolienții fără durere", o satiră de bună calitate la adresa exceselor, „bulevardurile" în costumaj și în atitudinea morală a unor tineri sau, în sfîrșit, acea evocare semi-fantastică a întîlnirii cu Pavel Korceghin). Dacă Eugen Teodoru nu ar fi publicat în ultimul număr povestirea „Trofeu", noile noastre s-ar fi optat aici. Așa sîntem obligați să adăugăm aprecieri laudative și la adresa povesturii, relevant cu țările în acest ultim exemplu. Într-un stil direct — care se pare că „prinde" cel mai bine, pe autor — se sugerează cu forță artistică poezia amară a unei idile neîmplinite. Mă opresc, rîndu-mi seama că în spațiul rezervat de redacție nu pot să mă ocup de toți tinerii ale căror nume au fost popularizate în paginile „Luceafărului". De altfel, unii se apropie de specificul talentelor pe care le-am analizat, iar alții, publicînd o singură lucrare, nu ne oferă posibilitatea unor aprecieri cu caracter generalizator. (Deși ultima categorie face parte, bunăoară, Ana Barbu, după povestirea ei, „Joc de-a venit la nunta de argint" e foarte frumoasă).

Al. Oprea

„Tărănimea își amintește foarte bine de anii cind muncea din zori pînă în noapte pe pămîntul moșierilor și chiaburilor, neavînd nici cele mai elementare condiții de viață omenească...”

„...Revoluția socialistă, infăptuită de clasa muncitoare în alianță cu țărănimea, sub conducerea partidului nostru, a pus capăt pentru totdeauna, ca unui vis urît, acestei stări de lucruri, schimbînd radical viața maselor țărănești.”

GHEORGHE GHEORGHIU-DEJ

COR LA CÎMPIA REPUBLICII

(Fragmente)

— epilog —
Era demult, de demult...
Măsură să se gîrea în pădurea de fîn — elefanți.
— Au venit în noapte, de la un dovieac
pînă în viri.
Mare și război, mă, cîmpiu...

peau pe ea oamenii,
măși tude și sape,
mîineau pe de lături, p-alară,
n-aiet boierii. —
opă din cer
Mai erau și grații...
peau niște batoze ale vesniciei
dupre Vede,
dincolo de amurg.

era vetejuri de colb învîrtite pe loală
cîmpiu.
Măsură cu dragul de lemn
sperînd nevestele vesele.

era, vetejuri...
Măsură cu dragul cu-n Texas
și niște pistoale
Aveam și zănea,

peau niște doie, cei din cîmpie,
se juram în apele albe, polare,
ale răpezii.

peau niște doie, cei din cîmpie,
se juram în apele albe, polare,
ale răpezii.

peau niște doie, cei din cîmpie,
se juram în apele albe, polare,
ale răpezii.

peau niște doie, cei din cîmpie,
se juram în apele albe, polare,
ale răpezii.

peau niște doie, cei din cîmpie,
se juram în apele albe, polare,
ale răpezii.

peau niște doie, cei din cîmpie,
se juram în apele albe, polare,
ale răpezii.

peau niște doie, cei din cîmpie,
se juram în apele albe, polare,
ale răpezii.

peau niște doie, cei din cîmpie,
se juram în apele albe, polare,
ale răpezii.

peau niște doie, cei din cîmpie,
se juram în apele albe, polare,
ale răpezii.

peau niște doie, cei din cîmpie,
se juram în apele albe, polare,
ale răpezii.

peau niște doie, cei din cîmpie,
se juram în apele albe, polare,
ale răpezii.

peau niște doie, cei din cîmpie,
se juram în apele albe, polare,
ale răpezii.

peau niște doie, cei din cîmpie,
se juram în apele albe, polare,
ale răpezii.

peau niște doie, cei din cîmpie,
se juram în apele albe, polare,
ale răpezii.

peau niște doie, cei din cîmpie,
se juram în apele albe, polare,
ale răpezii.

Cînta, parcă, unul, acolo, sub lună
cu glasul cînelui legat de poartă —
Nu vă apropiați, mă oameni, mîdă,
stați acolo, departe, în cîmp,
aici se coc pepenii...

Cînd le-a venit vremea, prin august,
le-a turnat cu pîlnia, hiecrîna, din sîngele lui,
iar apoi le-a pus capcagul la loc.
Era harbuzii pecelluții ca niște urcioare

și le suna și țiența — zîng !
Gata!
Acum îi vor lua dia, îi vor tăia, or să le sculpte
simburii
și le am să le string banii, de sub coji,
să-i pun bine...

Omii socotea, zgîndărindu-și capul-dovieac
prîpunit acolo de vrejii pămîntului.
Și l-a luat,

și le suna și țiența — zîng !
Gata!
Acum îi vor lua dia, îi vor tăia, or să le sculpte
simburii
și le am să le string banii, de sub coji,
să-i pun bine...

Omii socotea, zgîndărindu-și capul-dovieac
prîpunit acolo de vrejii pămîntului.
Și l-a luat,

și le suna și țiența — zîng !
Gata!
Acum îi vor lua dia, îi vor tăia, or să le sculpte
simburii
și le am să le string banii, de sub coji,
să-i pun bine...

Omii socotea, zgîndărindu-și capul-dovieac
prîpunit acolo de vrejii pămîntului.
Și l-a luat,

și le suna și țiența — zîng !
Gata!
Acum îi vor lua dia, îi vor tăia, or să le sculpte
simburii
și le am să le string banii, de sub coji,
să-i pun bine...

Omii socotea, zgîndărindu-și capul-dovieac
prîpunit acolo de vrejii pămîntului.
Și l-a luat,

și le suna și țiența — zîng !
Gata!
Acum îi vor lua dia, îi vor tăia, or să le sculpte
simburii
și le am să le string banii, de sub coji,
să-i pun bine...

Omii socotea, zgîndărindu-și capul-dovieac
prîpunit acolo de vrejii pămîntului.
Și l-a luat,

și le suna și țiența — zîng !
Gata!
Acum îi vor lua dia, îi vor tăia, or să le sculpte
simburii
și le am să le string banii, de sub coji,
să-i pun bine...

Omii socotea, zgîndărindu-și capul-dovieac
prîpunit acolo de vrejii pămîntului.
Și l-a luat,

și le suna și țiența — zîng !
Gata!
Acum îi vor lua dia, îi vor tăia, or să le sculpte
simburii
și le am să le string banii, de sub coji,
să-i pun bine...

Omii socotea, zgîndărindu-și capul-dovieac
prîpunit acolo de vrejii pămîntului.
Și l-a luat,

și le suna și țiența — zîng !
Gata!
Acum îi vor lua dia, îi vor tăia, or să le sculpte
simburii
și le am să le string banii, de sub coji,
să-i pun bine...

Omii socotea, zgîndărindu-și capul-dovieac
prîpunit acolo de vrejii pămîntului.
Și l-a luat,

și le suna și țiența — zîng !
Gata!
Acum îi vor lua dia, îi vor tăia, or să le sculpte
simburii
și le am să le string banii, de sub coji,
să-i pun bine...

Omii socotea, zgîndărindu-și capul-dovieac
prîpunit acolo de vrejii pămîntului.
Și l-a luat,

și le suna și țiența — zîng !
Gata!
Acum îi vor lua dia, îi vor tăia, or să le sculpte
simburii
și le am să le string banii, de sub coji,
să-i pun bine...

l-a luat cu friguri de hof,
l-a luat noaptea l...
Geas rău !
La el, cîmpul avea cu cîteva traiste
de lui zemas, mai pușin.

Hei...
Dar al doilea an...
Cîmpie, blestemată cîmpie.
Istara de lui și de păpădie...
...dar al doilea an
l-au găsit pe om spari cu furca
și mațele îșișiseră-afară din burd,
ca niște simburii.

VI

— Car de secetă mare —
De ce ne-ai dat alia povară de lut
dacă-ți sterp ?
De ce, Doamne ?
Buzole au căzut — învinețite ca niște rime.
Dinții sint goi — niște flutiere
în care gîlția cîmpul
Sună-a holobance deșarte pînă la Dunăre.
Zi, de ce ?
Nu ne mai răspunde nici măcar lunetul...
Filiile colbul pe oase de cal.
S-a aprit și noaptea pe ele.
O să se coacă, bostănărie de capete, cîmpul.

A murit Dumnezeu...
Nu mai strigați, mă, în pîlnii, la teleton !
Sîlpii care duc acolo sîni cruci.

S-a ars tabla pămîntului loală...
Cînd a s-o răsturnați, o să vă trigeți degetele
de pomand, prin scrum.
Nu căutați cartolii, nici gușterii —
Alea-s pietre !

A stat lat cîmpul...
Nu mai are unul scupiat, de lipit un plic.
S-a lustruit și cerul, ras cu lingura,
pînă la coajă...

Dă-ne loc !
Dă-ne loc cu amarele și chibrilele
Dă-ne !
Ară uile-i, fînții, ca niște vreascuri, galban și alb.
Ară mai mohorîți bătrîni, căpoșii, ursuzii.
Babele ară ca niște buturugi de răchită
cu picioarele în scrumul rugăciunilor vechi.
Ară și apa morților...
Ară !

VII

S-au aprins conacele-n zare,
ca din minune.
Doamne, ce zi albă s-a făcut.
Și se văd boierii limpede,
ca niște șoareci,
din pălule-n văpoe.

Doamne, ce zi limpede s-a făcut...
Și te poți plimba pe cîmpie,
cu mințile boiereste, la spate,
te poți duce, cîl vezi cu gîndul,
pînă în Teleorman,
te poți duce prin zîna asta de flăcări,
pîn'loală țara...

VIII

— morții —
Nu-s cimitire...
Oamenii se amestecă-n lut cu dovlecii și larba,
cu dovlecii, cu larba, cu vitele, —
Și cînd îi întorcem cu plוגul,
cînd îi întorcem să doarmă pe partea cealaltă,
se întind ursuzii în lumină, lungi,
în zăvoaie de aburi —
Și știu c-a venit primăvara...

Ei n-au ochi.
Ei n-au ochi trupuri.
Trupuri grele, holare de lut,
nu se mai pot scula în picioare,
trupuri mari, amare de rani,
de pelin, de scai, de capite —
și rani lungi de harapnic de cîneap
care usură carnea.
Și stau muși, rînduri-rînduri,
văturind în omiază...

Ei n-au ochi.
Ei bîjbîie noaptea,
să dea-n lături poarta țărinei să iasă, —
să opuca clanța de ger a cîmpiei,
pe care n-o poate sparge nici soarele.
Și nu pot...
Și ne trimiți atunci ghiocelii...
Anii dorm toată vara...
Dorm uluci, nu-i mai poate nimeni trezi,
dorm avan, sub dogoare, la trelat,
cînd aleargă smîntîia cîmpia, de muncă, —

dorm ca morții, nu le pasă,
Aolea, mă aștia, care v-ați dus l...

Uneori li-e urîl.
Li-e urîl în țărina surdă, cînd liule, —
li-e urîl pînă-n piept cu mohorul, sub zarzări, —
li-e urîl cînd se chiamă coșogii,
clempănind cocostirici, din pliscuri de fier.
Li-e urîl și-atunci pleacă.
Pleacă spre sate în trimbo de vînt.
Se aștern cuminți lîngă străchîni, pe linguri,
se întind lăvicere, sub care,
sub picioara de oameni și cai,
se preface în cenușă hăjînd din vatră.

Alteori sîni cîmeși.
Se încuntă atunci în virtejiuri de colb,
se ridică halauri ologi să ne muste,
se smucească în bătaie de mîini să vadă cîmpia,
s-a ia, s-o mdsocate —
N-ai mai intrat, zic ei,
cu lăgăsi !
N-ai mai răzbii să ajungeți cu sapa,
la capete !
N-ai mai împins, mă, cîmpia în zare,
măcar cu o palmă...

'Apoi cad estenții
și mor iarăși...

Nu-i deșteptați, lăsați-i așa...
lăsați-i să moară din nou, necăjiții.
Voi porniți lărdși orbi, mai departe, la anul,
să-mpîlniți țărina cea grasă cu oameni,
cu pepeni,
cu moaci...

IX

— glas de argat —
'Acum mă scol eu l
Am să mă scol chiar acum.
Cînd om să intru, mă, cu cuțitul ai mic,
tremură țoți, flească.
Să nu credeți că știu să cojesc numai nucii !
Să nu credeți că pusc țarbă,
ca vîla...
Eu is de pe lîngă Ciulnița l
Eu smulg, dacă vreau, țigva din gît
și-o crăp, sămînjă-nre dinți ! —
eu rup cicalaul cu deștu'...

Mi-e cam silă de boierii aștia moi, nemuncii ! —
Mi-e cam silă de zeama aia — sîngele !
Mi-e cam...
prea ar' să fie noroi mare la primăvară.

Bine,
atunci lăsați-mă, așa, de zălud —
Ziceți-mi nimeni l
Da' o să vedeți voi că ceapa e lute
și că mușcă omida...
N-am l

N-am, — asta-l
Nu mai dă ăla nimic ?
O să dea l
Nu vreau decît a unghie din cît are lumea.

...Și dacă nu vreau să beau lut ?
Mă, oameni de lasole și castravele l...
Și dacă nu mai fac, înt-o zi, marea din mine ?
dacă las bălăria să-nghită pămîntul !
Să mai umile și altul, din piept, cu sînge,
harbuzul l

Portim,
duceți-mă atunci la piață, la Obor l
O să mă lăcă sarmale boguții
o să mă trigă țelii, pe primus —
o să mă mănînce cu șuncă,
cu ouă,
cu olămie și cu pipor —
O să mă puie pe țarfuri de aiea, cu dungl...
O să-i ardă majele pe aștia
din loală România.

XII

— cutremur —
Și s-a descolăcit balaurul cîmpului
s-a descolăcit dint-odată...
Cîi' v-a pus să le dai necăjiților arme,
cînd le-ai dai brînci,
cînd le-ai dai spini,
cînd le-ai dai cîmîntre...

— existență —
A cîmpul lăsa-ă oată cîteva sute de pepeni.
— a vîntă o cu cîmp ceva mai întins
în cîmpul cel fără vîntă. —

Fericit negustor :
a vîndut într-o viață
cîteva sute de pepeni !
Ei, dar ei l-a copți sub lună,
dar ei l-a copți sub lună,
și a adus luna în cîteva sute de cuiburi.

Și pădea, în ciomag, somnii harbuzilor,
lupulați ca niște rebre spăimoase în trunze,
să nu cumva să îșișnească în pliscuri,
galopînd în noaptea, pe cîmp !
Și le cînta,
și le cînta,
ciocănindu-le vîna cu deștu'.

O zi ca asta, mă oameni,
vine adărită cu viri și-ndesat l
Țineți minle zîna și anul,
și clipa chibrutului...

Săturați-vă !
Umpleți repede cerul de flăcări,
pînă nu s-a trezi Dumnezeu.
Numai el are sloboad să tulgere.
El și boierul.
Săturați-vă !
Umpleți cămăștile nopții cu soare,
să se vadă bine țiclașia ;
Păduchii cămeșca cîmpiei,
acum pe lumină —
și, iute,
stingeți opașii !
Atară e ziuă !

Atară-i zvon și zarvă de nuntă,
Atară-i zădul, atară-i cutremur ;
Se-mhuizează țoți la masa a mare,
de flăcări.

Ne-am coclit din parumhul strical,
Și orzoaica țipă în oameni
ca mița.

A scăpat din ocolne răbdarea,
Haideți la masă !
O să vie și Nunul,
Nunul mare și negru,
Tunul...

— morții —
Nu-s cimitire...
Oamenii se amestecă-n lut cu dovlecii și larba,
cu dovlecii, cu larba, cu vitele, —
Și cînd îi întorcem cu plוגul,
cînd îi întorcem să doarmă pe partea cealaltă,
se întind ursuzii în lumină, lungi,
în zăvoaie de aburi —
Și știu c-a venit primăvara...

Ei n-au ochi.
Ei n-au ochi trupuri.
Trupuri grele, holare de lut,
nu se mai pot scula în picioare,
trupuri mari, amare de rani,
de pelin, de scai, de capite —
și rani lungi de harapnic de cîneap
care usură carnea.
Și stau muși, rînduri-rînduri,
văturind în omiază...

Ei n-au ochi.
Ei bîjbîie noaptea,
să dea-n lături poarta țărinei să iasă, —
să opuca clanța de ger a cîmpiei,
pe care n-o poate sparge nici soarele.
Și nu pot...
Și ne trimiți atunci ghiocelii...
Anii dorm toată vara...
Dorm uluci, nu-i mai poate nimeni trezi,
dorm avan, sub dogoare, la trelat,
cînd aleargă smîntîia cîmpia, de muncă, —

dorm ca morții, nu le pasă,
Aolea, mă aștia, care v-ați dus l...

Uneori li-e urîl.
Li-e urîl în țărina surdă, cînd liule, —
li-e urîl pînă-n piept cu mohorul, sub zarzări, —
li-e urîl cînd se chiamă coșogii,
clempănind cocostirici, din pliscuri de fier.
Li-e urîl și-atunci pleacă.
Pleacă spre sate în trimbo de vînt.
Se aștern cuminți lîngă străchîni, pe linguri,
se întind lăvicere, sub care,
sub picioara de oameni și cai,
se preface în cenușă hăjînd din vatră.

Alteori sîni cîmeși.
Se încuntă atunci în virtejiuri de colb,
se ridică halauri ologi să ne muste,
se smucească în bătaie de mîini să vadă cîmpia,
s-a ia, s-o mdsocate —
N-ai mai intrat, zic ei,
cu lăgăsi !
N-ai mai răzbii să ajungeți cu sapa,
la capete !
N-ai mai împins, mă, cîmpia în zare,
măcar cu o palmă...

'Apoi cad estenții
și mor iarăși...

Nu-i deșteptați, lăsați-i așa...
lăsați-i să moară din nou, necăjiții.
Voi porniți lărdși orbi, mai departe, la anul,
să-mpîlniți țărina cea grasă cu oameni,
cu pepeni,
cu moaci...

— glas de argat —
'Acum mă scol eu l
Am să mă scol chiar acum.
Cînd om să intru, mă, cu cuțitul ai mic,
tremură țoți, flească.
Să nu credeți că știu să cojesc numai nucii !
Să nu credeți că pusc țarbă,
ca vîla...
Eu is de pe lîngă Ciulnița l
Eu smulg, dacă vreau, țigva din gît
și-o crăp, sămînjă-nre dinți ! —
eu rup cicalaul cu deștu'...

Mi-e cam silă de boierii aștia moi, nemuncii ! —
Mi-e cam silă de zeama aia — sîngele !
Mi-e cam...
prea ar' să fie noroi mare la primăvară.

Bine,
atunci lăsați-mă, așa, de zălud —
Ziceți-mi nimeni l
Da' o să vedeți voi că ceapa e lute
și că mușcă omida...
N-am l

N-am, — asta-l
Nu mai dă ăla nimic ?
O să dea l
Nu vreau decît a unghie din cît are lumea.

...Și dacă nu vreau să beau lut ?
Mă, oameni de lasole și castravele l...
Și dacă nu mai fac, înt-o zi, marea din mine ?
dacă las bălăria să-nghită pămîntul !
Să mai umile și altul, din piept, cu sînge,
harbuzul l

Portim,
duceți-mă atunci la piață, la Obor l
O să mă lăcă sarmale boguții
o să mă trigă țelii, pe primus —
o să mă mănînce cu șuncă,
cu ouă,
cu olămie și cu pipor —
O să mă puie pe țarfuri de aiea, cu dungl...
O să-i ardă majele pe aștia
din loală România.

— cutremur —
Și s-a descolăcit balaurul cîmpului
s-a descolăcit dint-odată...
Cîi' v-a pus să le dai necăjiților arme,
cînd le-ai dai brînci,
cînd le-ai dai spini,
cînd le-ai dai cîmîntre...

Nu știați că minia ară pământului
și singură?

Nu,
nu se mai oprinde cimpul.

■ Holind,
e ud —

gace sub lapovijă de singe,
ajocul i-l-au luat,

ca unuia, ucia cu parul,
la o răspinte.

Și are cimpul singe de lut.

Dar mai e și Muntele,
și muntele de fier —

și dealul de aramă —
și balta sumbră de păcură.

Iar acolo minia
pilește zale,

de vreo sută de ani,
■ e-ar fi să ia loc România?

Mai dați,
— Zice Moarrea —

mai dați!

Cimpul face hârbați,
cimpul face cal,

cimpul face berbeci,
cimpul face bărbai.

mai dați,
niște bărbai.

Dar mai e și Muntele!

Voi știați, mă oameni,
că iurtuna vine d-acole?

Ia întoarceți pușca,
spre Moarte!

■ Al,
chibzuit,

pasul trebuie bine potrivit,
■ iții rămâne Moarrea tot cum a fost.

Ați mai omejit-o voi de cleva ori...
— a zis Muntele, piind zale,

■ zis Dealul, uruind de metnie,
a zis, dind în fier, marea de țifei,

cu oamenii ei.

Moarrea trebuie ucisă,
cu toate capetele ei.

Care?

cine mai are timp să le numere!

E și Războiul,
și Capitalul

și Antonescu
și Vodă...

■ sint și holarii...
Dard nu știu să citești,
măcar să ochesti!

S-a ucident harim pin la Sîntămărie,
să moară moarrea vara,

cind se coc poamele,
să-i punem pomona afară.

Bine,
a zis Muntele

și s-a descolăci Cimpul ca un balaur...

Au venit în ajutorul nostru katiusele.

Cin'v-a pus să le dati necăjiilor arme
cind sint muncitori,

cind sint comuniști,
cind dreptatea iese pe zare cu steagul roșu...

Bateți clopotele toată luna august
pentru vechea Romînie!

și le băturăm...

XIII

— la meșterii uzinei —

'Am rămas cu cimpia.

E a mea,
e a ta.

Cum să facem cu ea?

Cum s-o drăgi, cum s-o cîrpești

ca s-o mai potrivești?

N-avem coșitor, nici lipici,

nu-i brumă de lipici.

Nu ține s-a prinzi cu ață, de lel, —

nici s-o legi la gură ca pe-un șnc

Mare drac, mă, cimpia...

Cum să-i vii de hac!

Un'te ulți — curge,

de unde apuci — crapă, —

Să mplești iar bici din nisip,

nu-i chid.

Tovarăși,

Ce ziceți, ce-ar ieși din cimpia asta a noastră,

am venit cu dînsa în biale, ca la mai meșteri!

Am venit cu ea abia gîfîind,

să-i mai numărăți și voi știrbiturile!

'Ați adus-o-n căruță?

Nu, e afară.

dincolo de barieră

Ne-am țesut în pămînt.

Ne-am țesut în pămînt ca semințele-n pepeni,

în țelule verzi, pe hotarele-n spinii,

'Am țîțat-o, ce-l drept,

dar cu milă!

Nici nu se tociseră bine bricegele

'Auzi, colo!

și mai zi și de milă,

după ce-o țîțară, prostii, bucăți!

Care-o sparse, mă, în dîntii,

să-i vedem la obraz!

Și cătrînii, laurii, meșterii laurii,

au deschis în noaptea cuploarele,

și-au zvîcniț vîlvățiile cit niște lauri, —

de parcă s-ar fi întors înapoi, de dincolo, soarele.

Nu cumva s-a strămutat răsăritul?

Nu cumva aștia întorc pămîntul pe dos?

'Adăstați nițel!... Iese acuzi-acuzi luna!

O vîzura cînd i-au pilit la bontaiet

dîntii de secere.

Și laurii, prietenii, meșterii laurii...

El,

în plecați cu cal de-aici,

ăștia nu-s potcovari!

'Aștia sparg ghiuleaua cimpiei și-a lasă să umble.

'Aștia o pun acuzi, pe rotile, —

ăștia o-mbracă în humbi de argint, cli ai clipi!

Să vedeți ce cimpie sprintenă iese!

Și laurii, prietenii, meșterii laurii,

învîrtind baroasele grele cit niște lauri,

întoresc mai întii zarea cimpiei în vîlvății...

Dar ia!

în săli!

Treaba asta nu iese pe-un pac de tutun.

nici pe-o dublă de boabe!

Ne trebuie planul cimpiei,

pe-a sută de ani!

A vorbi unul mai țara,

poate chiar laurul, —

și cînd a izbîi cu elocanul

s-a scuturat din noaptea, pe dînsul,

tot aurul.

Vedeți,

noi consumăm aici electricitate!

punem în piesa asta din sulțel,

punem din minie și din sănătate

Ardem, cum se vede, păduri de cărbune,

— sint și ochii noștri acolo, nu-s crengi de alună! —

'Am stors țîța pămîntului, cea de țifei și de fier,

scurgem sticlă noaptea, din cer.

'Am lucrat cu ce-i pe lume mai sterp,

și-am făcut pentru voi și un cerb,
Ziceți-i cum vreți, cum vă vine mai ușor, —

porcești-i tractor!

Tii,
dați-vă-n lături!

care e prost, să stea jos. —

'Asta scapără cu capetele-n lună!

Vreți ploaie?

Uite, o scoatem cu plinia din pămînt —

Sau îi facem Dunării vînt,

și dăm brînci pe țevi, în șuvoale,

și-o despletim acolo, la voi, în curcubele de ploaie...

Vreți sare?

Ține-n palmă un drăb,

care scoate din hoh

mie la sută,

lără fir de pir sau cucută!...

Și laurii, prietenii, meșterii laurii,

învîrtind baroasele cit niște tauri...

Nu ne convine, zic unii,

cu ochii la cerb!

ar însemna să prăsim herghelii de ștuleți, pentru ei!

să se frîngă vara cimpia, sub holdă, —

să-i punem sub bot țipsia pămîntului toată...

Ha, ha!

ăștia cred că tractorul paște ovăz!

Și cine vreți să vă scoată, mă, din noroie, omida?

Și necăjiți, laurii, meșterii laurii,

fac trenuri și poduri, și sonde,

din cocă de fier, —

și ridică pe umeri birne de case —

și le pun acoperiș Romîniei, de-a dreptul în cer.

Și laurii, prietenii, meșterii laurii,

învîrtind baroasele, cit niște lauri!

bat pe muchele asie țării, în vîlvății

de s-au trezit în lumină munții bătrîni

cu păduri și cu văii...

Vine-acuzi răsăritul!

în căruțe cu țarioane și clopote,

în căruțe cu fulger în roți,

și se duc, desfășurînd în cozi de pînă,

nebuloase de coburi și stele

Ne mutăm! N-ă țesele mici,

dal cu capul de-a dreptul în cer,

de sub grindă.

Și-i văzduhul pușin,

prin zăplaz, prin uluc.

și lumina-i de se!

Cum să coase mulerea, cu ocul, zare de zare?

Și-a țîțării ursuzi, trîmîntînd cite-un veac

o lărmă de fîrînă cu ploaie.

Uite, rid și dovleci de noi, și rid cucuruzii

sub mustăți cu măsele de ceard!

Să ne oprim?

să stăm,

să mai socotim?

Și oamenii duc cu ei pluguri și sape —

și oamenii pun laolaltă turme și arbori și iazuri!

și oamenii intră cu ele sub arcul de aur

al gospodăriei agricole colective.

Și satele curg în zăpoare de apă...

Le ajunge din urmă un glas,

Dau bice cailor!

Au lăsat în noaptea-un mormînt,

Dau bice cailor!

Căi sar în două picioare peste năluca hoierului,

și alaii gonește, gonește

de parcă toată cimpia se varsă, cu riuri de

oameni în soare...

Cine-i acolo, sub lespedele jîrînii,

încăierat, pe brînci, cu nevoia?

Parcă-i singur... parcă s-ar bate umbra cu el,

pe orbește...

S-a-nfundat pînă-n gît în pămînt,

pînă-n suflet!

Oameni buni, stați pe loc și-i întindeți a mină!

A țintă pămîntul război de urzî,

din Colacat la Buzău...

Ridicați-vă urelei!

Ce, vreți să se umle cimpul o dată cu voi,

să vă țnece?

Dați-vă la a parie ția mai gre!

Pămîntul țoare...

I se încheagă bubului moale, corasala...

din piclă, din ceoșă, din obur,

din somn...

Caerele lui cresc pe dedesubt, albaasa și mol.

Sass!

Cine ascute acolo, metal?

Stați în margini, colo, lingă Dunăre!

Ați și început să ciulți nara...

ați și început să dați buzna

pe la bucătărie!

Mă, ăla, bagi paini în aluatul crud?

E ca o piine cimpia!

Omule, dă-mi un cuțit

să-mi iau goală,

măcar o felie.

XVI.

Am adus cimpul aici!

L-am desfășurat peste zăr!

Da,

— orizont —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

— Cimpul —

ca un trup din care ne-am desprins,

dînd o altă țință.

Și asta va fi nouă facere,

sub semnul Științei,

Și asta va fi noua noastră familie,

omenească familie sub semnul lui Lenin.

S-a năruit stihia veche o bălăritilor.

Șinții sint fum...

Cimpul e de-acum umbra noastră

15 ANI PE SCHELE

de EUGENIU MARTIN

„Căpătării” — revistă scrisă de tineri, în care eu tineri — publică — aproape în fiecare număr „un nume nou”. Acest „nume nou” desprins dintr-un număr de pe scrisorile proaspăt sosite la redacția noastră, a fost totdeauna numele unui inginer sau al unui student din generația noastră și educată în ultimii 15 ani, din Republica noastră.

În acest număr sărbătoresc al revistei noastre, debutează tot un tânăr, inginer-constructeur care a străbătut, în mijlocul unor numeroase colective de muncitori, o parte din harta noilor construcții ale țării, urmând itinerarul unor vaste șantier-republicane. Prea pline de fapte eroice, de frumusețe, de probleme ome-nesco-specifice epocii noastre — în care se văd și se desăvârșește un nou om, un socialist — marile șantiere l-au făcut pe tânărul inginer să vibreze și astfel dintr-un profesional și să-și noteze momen-turile generoase ale muncii de construcție republicană, distingând interesul lor adinc de școală și educație comunistă.

Oferim cititorilor noștri câteva file din jurnalul tânărului inginer care și-a strâns în mână sub titlul atât de sugestiv „15 ani pe schele”.

Sunt așezat că vine o delegație de ziariști, de la presa centrală, radio și agenția de presă. Deci trebuie să încep de aici să încep să se vadă! Și termină cu „perioada Bonda” așa numeam noi glumind, deschiderea șantierului, în august 1954, după numele dușmănilor care a dat prima lovitură de ciocan pe șantier.

Tinutul e bun. Toamna nu e bacoviană, aerul e tonic, în poiană agitație mare, oameni, utilaje, autobasculante, mai sus, pădurile inflăcărate.

Șapte tovarăși, lucrători de presă, primiți cum se cuvine, sînt acum în biroul șantierului, își notează primele date despre construcții, despre oamenii cei mai buni care lucrează aici. Aveam câteva fotografii: prima baracă, un prinz pe malul râului...

L-am chemat, contînd pe surpriză, pe dulgherul Vasile Bonda, „prima lovitură de ciocan” la Orașul Nou, oraș pe care începusem să-l construim lângă Petroșeni. Străns om, acest Bonda! I-a cucerit imediat.

Cei șapte tovarăși, după ce au închis în cutiile lor de piele cafelele aparatele, s-au strîns la mine în cameră. Pentru prima oară se adunau

aci alții decît tovarășii mei, excepție făcînd cei doi învățători bătrîni din satul vecin. Am servit cafea și dulceață. Bloc-notes-urile erau în buzunare, închise, discuția avea largimi neprevăzute. Erau volubili și agili, profesiunea lor le imprimase aceasta pe mimică și conversație. Nu avea margini incintarea în fața acțiunilor noastre. Unul a spus, gînditor, încet, aproape murmurat: „S-ar putea scrie un roman...”; altul: „aproape că vă invidiez, tovarășe inginer! e ceva aici!” Au răsfoit cărțile, provocînd o dezordine cumplită în rafturi și pe mesele, scrumierile s-au umplut cu cenușile țigaretelor. Un raft era aproape plin cu cărți de călătorii, explorări, aventuri pe mări și cea neuitată „Moby Dick” de Melville, data de prietenul meu Tudor Onuț, pe malul mării.

Într-o zi inginerul Mladovan: Venea de sus, umezit de burnițele agațate încă pe ramuri, avînd aerul că trebuie să spună ceva, ceva important. Vrea să se retragă, cuminte, dar îl apucă și-l prezintă. Se așează pe pat (nu mai era loc în altă parte!). Unul din ziariști, pe urmă am aflat că era și scriitor, îl întreabă dacă îi place munca, aici sus, și altele. Dezinvolt, curgător, Mladovan răspunde. Eu mă retrag din conversație și ascult. După un timp, îl așez cu îndemnul de a povesti despre bătrînul cu butoișele ascunse în pămînt, despre povestea cu ursoaica și puii ei, despre... Cel care întrebase ursoaica bloc-notes-ul și notă repede — mărunț. Mladovan se încălzi deodată. „Mezinul” colectivului era în vervă... Umblatul prin munți, cei doisprezece kilometri de conductă (ce doisprezece! douăzeci, chiar dacă socotim pantele aspre!) îl maturizase brusc aproape, era mai sigur pe el acum. Ucenicul devenise călău...

Am deschis fereastra. Dintr-o parte zgomotoase și de pe pădurile care, în inserare, emiteau tăceri fantastice, venea un aer rece cu șuvițe umede. Aplecîndu-mă peste parapetul ferestrei îl zăresc pe Matei Marcuș traversînd drumul. Avea un pachet în brațe. Îl chem. Îl prezintă și pe dînsul fără vreun preambul laudativ. E îndemnat și el să povestească. Dar foarte timid, cu acea îndărătnicie specifică timizilor, discuția merge greu la început. Ce are în pachet? Cărți! Biblioteca se mută în altă încăpăre. Are cititori (el e bibliotecarul) mulți? Din ce în ce mai numeroși. Cum merge cu școala?

Greu, dar va reuși! Ce vei face „după”? Înainte de a răspunde, mă privește ascuțit. Apoi „dacă, dacă oi putea, mă înscriu la Institut.” Care? „...de construcții, de bună seamă, la „civilie”, că așa mi-a zis... („dînsul” sau „dumnealui” sînt înlocuite cu o mișcare a capului, către mine). Cei de față notează răspunsurile, afară de unul care, cu capul aplecat și coatele pe genunchi, nu scosese aproape tot timpul un cuvînt legat cu altul. Se îndreaptă de mijloc, e voinic, aruncă spre toți o privire, așa, în rotund, aprinde o țigară cu mina făcută căuș (gîndesc: a trăit o vreme, afară, sub vînturi...) și începe, bas-bariton cu o surdă plăcută moale: „n-am vorbit pînă acum. Eu am fost cîteva săptămîni în Siberia, la o hidrocentrală pe Obi, în taiga. Nu de mult... e drept, era vară. Zilele lungi, nopțile foarte albastre. Era și acolo șantier, cu oameni

Din însemnările unui inginer constructor

în barăci din lemn crud. Tot lângă mulți arbori și lângă ape. Deasupra porților cuvîntul MIR, ca și aici, PACE. Înainte nu fusese nimic, afară de cîteva apăstori ale vînturilor cu carabine lungi și amintirile îndepărtate ale deportaților. De pe acolo, de undeva, Lenin condusese bulldozerele revoluției!”

A stîns țigara înșurubînd-o într-o farfurioară ținută în podul palmei. „Și acolo erau multe la fel, muncitorii, inginerii, ședînte agitate, grafice... Erau unii care semănau cu tînărul... cu inginerul (...Mladovan, șoptesc) da, cu dînsul... Poate dimensiunile ne despart, dimensiunile, proporțiile lucrurilor, dar nu ale faptelor... în-colo ce mai... la fel. He! Și-acolo ne-a fost prezent un Bonda, se numea Dimka. Era artificier. Arunca în aer o jumătate de deal stîncos, că-lărat deasupra fluviului... În camera șefului de șantier era aproape ca aici, cărți, țigări tari... vodcă... Planuri pe cinci ani... Cum să nu-ți placă toate astea?... Trebuie să scrii despre ele... Trebuie literatură bună ca voi, ca modelul... Alt-fel e... ca fotbalul jucă de „astmatici...”

Omul se adună iar pe genunchii săi. Mladovan așezat pe pat, eu la fel, Matei Marcuș în picioare lângă ușă, nemișcat. Ceilalți, oaspeții,

...așteaptă să fie copti!... se poate scrie într-ade-văr o carte... cum se zice... o carte mare... eu n-am de gînd s-o fac... dar, de-aș putea... cîteva luni... cinci-șase... aș lucra aceluși... ne primiți?” (către mine) „Sigur că da, imediat, tot ați auzit mai adineuri că gazetele noastre de perete suferă de... subalimentație și redactorii lor de lipsă de timp, de preocupare, de inspirație, poate...”

răspund eu, însă el continuă: „...nu... nu... așa vrea să lucrez... sus... cu tovarășul inginer Mladovan... e interesant... m-ar ispiti l...”

Încordarea a început să dispară. Oaspeții vor rămîne aci peste noapte, Mladovan îl cheamă pe gospodar și împreună cu el (lăsați... lăsați... aranjez eu l... Cum seamănă cu Fernandel! Pînă acum nu mi-a trecut asta prin cap...) începe ca-zarea.

Se termină repede: doi la Mladovan, doi la Murgu, doi la mine, al șaptelea va dormi în birou, la căldură; se va monta un pat.

Cinăm, firește, împreună. Mămăligă cu lapte... „Începe documentarea...” zice cineva.

Vrînd-nevrînd, oaspeții s-au trezit o dată cu noi, la cinci și jumătate dimineață.

Vom avea întîlnire la orele 9. Ne-am lăsat în pace reciproc trei ore. Noi avem treabă.

★

Azi mutăm două macarale S.B.K. (Sovetski bolșoi krau) de pe o cale de rulare pe alta cu ajutorul unor cuprane de sină.

Stau lângă macarale. Sînt elegante. Sînt prietenele noastre care ne-au simplificat enorm munca. Dimineața, mare parte din muncitorii soșiți la postul de pontaj întreabă de mersul macaralelor. Îl zăresc pe Munteanu.

Victor Munteanu este electricianul cel mai harnic al șantierelor de aci. Cînd e în tură „nu ne doare capul” așa zice Matache. L-am propus sindicatului pentru premiere și evidențiere la panou. Merită, Victor. Un om rău în acest post poate aduce șantierului pagube incalculabile, dacă se are în vedere efectul îndepărtat al unor stăgînări ale utilajelor sau iluminatului.

★

Ne-am făcut un obicei: luăm parte la pontajul de dimineață, la intrarea muncitorilor pe șantierul propriu-zis. Așa cum e amplasat în șantier, se poate intra numai pe șosea: la stînga cu maluri abrupte, iar la dreapta, muntele. Dincolo de poarta mare, nr. 1 (așa scrie acolo!) se deschide poiana unde va fi orașul nou sau unde a început a fi Orașul Nou.

La poartă, se face pontajul de dimineață cu dublur-curent: pleacă cei de noapte și sosesc cei de ziua, mult mai mulți, firește. Echipete vin de obicei compact.

Acolo, la poartă, vedem deci toți oamenii, cum merg, mai aplecați, sau mai veseli, mai îngîndurați, certîndu-se sau venînd, de departe, singuri. Alții, mai tîneri, intră hîrjonîndu-se. Cîteodată, mă alătur unuia mai îngîndurat. Îl întreb de ce și zice scurt: „asa!” De puține ori am căpătat un răspuns complet; nu din antipa-tie o face; dintr-un fel de pudoare pe care eu o înțeleg dar n-o încurajez. Li se pare poata ciudat să fie chestionari Secretarul de partid m-a luat adesea cu sine în aceste anchete „pe viu”. Datorită lor puteam — împreună — să înălțurăm treptat piedicile care se ivesc în munca și în viața oamenilor pe șantier.

★

...Treptat, zi după zi, grupul șantierelor din poieni își cîștigă o cronică, o istorie a sa. Începem cu toții să spunem „atunci cînd am venit noi, aci” sau „cum să nu știu, sînt din august aci, dacă ați ști cît am muncit!” Se leagă încet o trainică frăție, nemărturisită. Acum colectivul e aproape complet, unii au și plecat, alții abia au venit, angrenajul funcționează, în general, mulțumitor. Cît mai e pînă la „foarte bine”?

★

Clădirea în formă de T — numai parter — construită cu fațada la șosea și avînd în spate o livadă cu meri sălbatici, va adăposti Dispensarul de șantier. Miine, recepția. Maistrul de șantier, Paraschivescu, a fost șeful punctului de lucru care aparține de șantierul inginerului Matache. Echipetele de muncitori au lucrat bine: dispensarul a ieșit curățel, alb imaculat proiectat pe fondul de păduri ca arama, cu mari pete verzi. La început, adunarea noastră de șantier, a indicat ca finisajul acestei construcții să constituie un model. Din partea organizației de partid, a fost delegat chiar tovarășul secretar care s-a ocupat foarte perseverent. E totul proaspăt înăuntru mirosul de vopsea e înțepător, parchetul strălucește în biroul medicului, iar mozaicul alb din cele două saloane (aripile T-ului) e ceruit.

O parte din mobilier a sosit, cazarmamentul, inventarul medical, aparatele. Șirurile de blocuri noi se vor alinia în curînd pe strazi noi, vor apărea în proaspăta ființă a orașului clădiri pentru școli, magazine, dispensar... Orașul Nou va capata identitate.

★

Delegatul secției sanitare a raionului și cel al spitalului unificat de la Orașul-Vechi au și sosit. Par mulțumii. După o oră, din alta mașina, coboară noul nostru medic. Se prezintă: doctor Carol Micu; vine de la Craiova. Suplu, tînăr, vreo 30 de ani, doctorul — care în curînd va fi „al nostru” — colindă toate încăperile și mă roagă să-i dau un plan al construcției. E și radiolog, se interesează despre aparatele Roentgen. Îi făgăduim că tot colectivul nostru îl va ajuta în totul pentru succesul sarcinii sale. În viitorul său birou vede lavoarul. Bănuiesc întrebarea ce urmează și o iau înainte: „peste zece zile aducție de apă — provizorie — anume pentru dispensar, va fi gata... veți avea apă... la băi cazanele sînt montate... ați văzut... acum trei luni nu era nimic aici...”

Îl lasăm cu inginerul Matache și plecăm la șantier. Avem ședința cu „administrativul”.

★

Sîntem în biroul șantierului cu funcționarii administrativi, contabilii, secretariat, gospodar.

gestionari, șefi de depozite, responsabili de rampe — pe ture de zi și noapte, cei de la trans-porturi.

Contabilul șef ia cuvîntul. Raportul e amănunțit, cercetarea dusă profund, soluțiile propuse exact, precis. A vorbit despre preț de cost —

cifre lungi, indici amestecați — despre risipa de materiale, cu exemple. Mie, mi-a plăcut totuși, afară de ceva, la început nelămurit: „nu are patos — gîndeam — nu transmite căldură... era corect și-ati... rece... ca o mașină de calculat...
Nu trebuie așa.

Numele acestor locuri, cu poieni, torenți și păduri, nu trecuseră pînă acum frontierele de piatră ale munților mari. Legende bătrîne sopletează, în anii uitați, aci ave asalaș și corturi de piele „barbarul”. Uric. Căi cetelor sale erau prioniști de copaci care se aplecau peste apele fierbînd în matca lor de piatră, la ceasuri de odihnă după cavalcade către așezările din Tara Hațegului.

Și, deodată, numele locurilor acestora începe să umbre prin țară, pe coli cuminte dactilografiate alături de cifre și procente; la început mai rar apoi din ce în ce mai des. Aria de răspîndire se lărgea cu repeziciune.

Numele așezării de păstori era deodată legat de activitatea zilnică a zeci de mii de oameni. La toate acestea mă gîndeam înapoiindu-mă din București, unde la felurite instituții eram de față cînd oameni, bărbați, sau femei, discutau cu aprindere probleme de arhitectură și sistematizare, planificare, aprovizionare, cadre noi, transporturi, strîns legate și de locurile acum cunoscute mie atât de bine. Probabil că numeroși erau aceia care știau amănunțit coordonatele locului; fiecăruia i se distribuise o sarcină precisă și căuta s-o ducă la capăt.

În fine, din nou, șantierul e în fața mea. Doua trei figuri cunoscute de pe alte locuri apar, dau mîna cu mine; vom colabora. Trebuie să ne așezăm serios la treabă. Coordonații e din ce în ce mai complexă, ritmul impune măsuri precise și controlul atent al acestor măsuri.

De cîteva zile nu am scris nimic în caietul acesta. A fost cu neputință să mă reculeg măcar cîteva ceasuri. Vine întotdeauna, în aceste împrejurări, un moment aproape penibil, simțit chiar fizic, în care îți se pare totul blocat, ca un vas prins de ghețuri și dus în derivă. Din acest punct mort ieșirea se face printr-un efort concentrat și colectiv. Aidoma se petrece și aci, acum. Scopul nostru este să dăm colectivului sensul aceluia efort final de împlinire a construcției. Avem materiale și oameni, avem îndeajuns documentație tehnică și sprijin din toate părțile.

Seară de seară, mică consfătuire fulger. Cred că am găsit metoda; nu mai anunțăm sedințe ci ne folosim de prezența personalului, seara, pentru a-l antrena în discuții. Îi chemăm pe șefii de echipă; trebuie să-i facem tovarăși conștienți la acel efort comun și concentrat. Repet mereu comparația cu echipajul vasului și se pare că oamenii încep să înțeleagă: sudura colectivului e o realitate.

Trei din bolcuri „au ieșit din pămînt”: așa spunem noi cînd terminăm fundațiile și primul planșeu. Cărămizile s-au stivuit în împrejur. Agitația e mare acolo. Mesterul Székely se ceartă cu un șofer care a basculat nisipul prea departe. Marin, șoferul, ride și trînteste ușa înșirîi ambalînd motorul și trecînd peste gropi, săltat.

Inginerul Matache supraveghează trasarea a încă patru construcții. Aplecat pe o planșetă, topometru nostru, Claudiu Cilibie, calculează cotele citite.

Efectivele de muncitori se măresc zilnic: azi avem 240 de oameni, mâine vor fi 300. Cabanele din lemn se înalță pe platou. Azi e gata și cantina.

Matache are un obicei: cînd e vorba de sectorul său de activitate zice eu, mie, nu voi face, nu am nevoie. Aseară am spus la convorbirea noastră, așa în trecut, că asemenea poziție nu poate fi acceptată. Aci, la noi, să spunem: „noi facem”, „noi avem nevoie”. Matache a înțeles.

Ne-am hotărît să criticăm de îndată orice manifestare de individualism, de vedetism. Adevăratul erou al acestor eforturi de a învîna materia, de a schimba omul, sînt muncitorii, întru nostru colectiv.

E octombrie, nopțile sînt din ce în ce mai lungi. Acum munții capătă o tentă de aramă, veritabile adună alune în scorburile calde de sus, cețuri de pînăjen se ridică din pămînturi, iar Oslea, spinarea de balaur, piatra rea a lui Iorgovan e mai sură, așteaptă zăpezile albe și grele. Vetrele din sălașele puține ale păstorilor s-au răcit, ultimele cenuși zboară către vînturile încrucișate ale înălțimilor: țările de lîngă Retezat așteaptă iarna.

Colectivul nostru e confruntat cu problemele grele ale lucrului în frig; în plus altitudinea aduce alte întrebări. Considerăm că încă n-am făcut destul în această privință și încep o serie de acțiuni coordonate. Prima: viteză maximă de execuție la cele trei blocuri, la sfîrșitul lunii trebuie să fim la nivelul acoperișului. Inginerul Matache are misiunea să „grăbească” zidarii și montorii de prefabricate; Constantinescu, un nou inginer, sosește acum două zile, va lucra cu cei șaptezeci de dulgheri la fasonarea șarpantelor, pe sol, urmînd a le monta. A doua acțiune este începerea închiderii prin montarea timpărilor și turnarea betonului de egalizare la interior plus montarea sobelor de teracotă după tencuirea în spatele lor. A treia: „grăbirea” brigăzilor de săpători și betonisti la alte douăsprezece blocuri de locuințe cu parter și cinci etaje. A patra: accelerarea la maximum a lu-

crărilor pentru aducția de apă de la punctul cel mai apropiat precum și a tuturor operațiunilor la capitolul amenajări exterioare, drumuri, alei carosabile și pietoni.

La ședința de producție de miine va veni și inginerul-șef al trustului nostru; așa mi s-a transmis de la Centrală.

A fost o zi agitată, ploua mărunt, ca un avertisment. Seara, la ora 9, consfătuire în barabirou apoi la 11, inspecție pe întreg șantierul. Am găsit schimburi de lucru în ritm normal și ne-am înțeles să facem în tură supravegherea suplimentară noaptea.

Pînă la orele patru, am întocmit planurile de măsuri, cu responsabilități și termene scurte, pe nivele, la blocuri și pe tronsoane la celelalte.

Am înțeles că sîntem în ajunul unui mare asalt și m-am străduit să comunic această înțelegere colectivă.

Dimineața, obosit și nerăs; cerul senin și căldura, animația șantierului, m-au înviorat.

Cu gospodarul-șef Murgu, inspecția la dormitoare: acum sînt gata opt barăci cu capacitate de cazare de 480—500 persoane.

Aseară, sîmbătă, s-au încheiat lucrările de zidărie la două blocuri, Brigăzile lui Voicu și Neagu, la mare întrecere, au terminat construcția aproape în același timp. Între birourile lor am instalat doi stâlpi de cite patru metri înălțime cu o săgeată mobilă din tablă; fiecare reprezenta mersul întrecerii. Săgețile s-au urmat una altele cu oscilații. Întreg șantierul trecea pe acolo să vadă „cursa”. Neagu, mai tînăr, era nervos și tăcut, era încordat și încăpățînat. Voicu — zece ani în plus — sigur și vorbăret, lansa cîte o glumă care-l umplea pe Neagu cu ambiții. Întrecerea descoperia în oameni calități pe care altfel nu le-am fi știut exact.

Dimineața, montorii sînt prezenți pe planșee. Macaralele, elegante, dezinvolve, se plimbă pe căile de rulare ca niște păsări traforate, dintr-o faună inedită, cu plăci în cirilic, parcă ar fi scrisori de beton puse pe cutii mari, roșii. Sînt și zidarii la lucru.

N-au vrut să stea în dormitoare. Tărani! au, undeva în munte, o sărbătoare a lor. Predomină, în vesminte, negrul și albul. Trec, pe șoseaua care tale în două șantierul,

ceva de ani, descoperia drumurile Franței, cu castelele de pe Loire, tirgușoarele unde Durand sau Dupont, Jean sau Pierre, Suzanne sau Marceline, își trăiau viața, închisi în alveolele lor intime, descoperia pelsațiile din Voegi sau gălăgia mecanică din manufacturile lyonize. Toate notațiile sale căutau să aducă în prim-planul actualității amintirile unui trecut glorios, îndeplineau conștient și rolul de azi al documentarului filmat la care se adăugase marele său talent.

La noi, gîndesc acum, în aceste ore calme ale unei obișnuite după-amieze duminicale, un Stendhal ar găsi un material nu ancorat în trecut și nostalgic, ci o explozie generală de tinerețe, de energie, din Delta în Carpați. Nu sînt oare șantierul nostru niște trumperi ale acestei noi izbucniri de energie și semne ale unei renăscute sănătăți morale?

De la fereastră privesc plecarea celor trei autocamioane cu oamenii voioși. Dintr-o dată, îmi dau seama că, pentru un timp, aceasta este lumea mea, cu ei împart satisfacții sau lipsuri, că ei, cu miinile lor, schimbă varul, nisipul și cimentul, lemnul și fierul, în elemente prețioase de civilizație, aci între pădurile bătrîne, lîngă valurile imense, nemîșcate, de piatră.

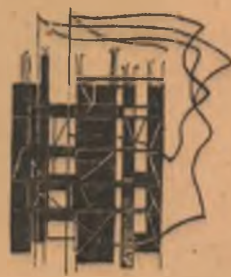
— Vă cheamă cineva, e pe șosea, a întrebat de dumneavoastră! Îmi spune un brigadier, apărut în ușă.

— Sa poftescă, răspund.

O ciocănitură la ușă și apar, un bărbat și o femeie, amîndoi cărunți. Ne prezentăm. E învățătorul din primul sat spre Vale, cu soția sa. Se așează, invitați de trei ori, pe scaune și, firește, se scuză că „v-am deranjat”. „De loc! răspund eu. Au veniți în plimbare aci, șapte kilometri pe jos. Sînt oameni de munte, obișnuți cu mersul”, să vadă șantierul nostru din poiană. Sînt bucuroși de vizită. Într-adevăr, eram singuri. Celalți plecaseră. Discuția se leagă după cafeaua cu cainac, nu prea apreciată de oaspeți, după cite constat. Aci obiceiul de „dincolo” de peste munți nu e generalizat. Vor, ca săptămîna viitoare, să aducă școala în excursie la șantier, dar într-o zi de lucru. „Va fi util pentru elevi!” zic eu. „Totmai la aceasta ne-am gîndit noi!”

Teșim din cameră, spre șosea, a cărei panglică albărie în ceasurile amurgului, taie poiana și șantierul în două. Este entuziasmat sincer de ridicarea Orașului Nou pe platoul acesta, nu demult pustiu, sau, cel mult, colindat de cirezii de vite și oameni tăcuți, urmați de cîini mari, lăptoși și agresivi. Promite o ravenire, pe curînd, cu elevii săi și ai soției. — „Voi face, zice, o lecție de geografie aci dar și o lecție de viață nouă!” Nu e deloc emfatic omul acesta! Deși cărunt, e tînăr, mi tînăr decît alții, precece blazați sau nepăsători la ciocotele energiei contemporane.

Rămăs bun; pleacă amîndoi, cu pași măsurători, în jos, pe șosea, doi oameni liniștiți dar

pasionați. El se oprește la o bornă kilometrică, se uită înapoi, către șantier. Mă înapoiez încet la cabană, în timp ce orizontul îi absoarbe.

Bune aceste ore calme! Soarele începe să fie astupat de umerii munților și în poiană se strecoară mohaiul negricios al serii. E un parfum discret de rășină și flori tîrzi, și răcoare.

Întins pe pat îmi adun gîndurile. Nu sînt singur! În cameră se string portretele tovarășilor mei, așa cum îi cunosc eu, puțin sau mult, bine sau rău. Iau la rînd pe fiecare în acest examen scurt.

Curios! Nu doresc tumultul marilor orașe care aci e înlocuit de acela al muncii, de urcusul treptelor către un scop bine cîntărit dinainte, coordonat. Frenesia sterilă a marilor bulevarde s-a schimbat într-o agitație creatoare, plină de satisfacții reale. Sînt atât de nerăbdător să urc aceste trepte!

Desene de Mihai Vulcănescu

Cît de departe sînt acei „eroi” din cărți care erau puși de creatorii lor să reflecteze pe o sută de pagini asupra imaginilor dintr-o noapte de coșmar!

Ceasornicul zbirnie lîngă o scrumieră cu resturi de țigări, lîngă agenda cu scoarțe de piele. E dimineață. Afară, aud un muncitor spunînd altuia: „Mă, băiete — mă! În locul ăsta nu cîntă cocoiși!... nici nu sînt... nu-i ca pe la noi... vorbește tu cu nea Murgu (gospodarul) să aducă niște cocoiși, să cînte ca lumea, dimineața!” Uite o vorbă care m-a amuzat, de luni. Începe bine, săptămîna.

După patru zile de lipsă — motivată — a apărut Matei Mărcuș. S-a înscris la școala serală. La ora 4 pleacă în fiecare seară și revine dimineața cu prima mășina. Am vrut să-l mutăm la rampă, la punctul de descărcare din gara orașului, să nu mai vină pe șantier, dar a refuzat.

Îi place șantierul. Am hotărît, cu toții să-l meditam pe rînd. Matei este emoționat. Va crește aci o dată cu orașul acesta nou.

Comitetul sindical a organizat o reuniune în sala cantinei. E prima din modesta istorie a acestui șantier izolat. Pe o estradă orchestra a cîntat. Îndemnat de secretarul de partid, am vorbit despre munca noastră, despre avîntul ei, despre greutatea și, natural, despre oameni. E limbajul cel mai eficient, este instrumentul sigur pentru înlăturarea îndoielilor. Am observat cu ani în urmă, că așa zisii „intellectuali” sînt cei mai impermeabili la comunicarea entuziasmelor, că emoția colectivă este transmisibilă mai ales în masă, în mijlocul oamenilor simpli.

Încep cursurile școlii de calificare la lo-ul de muncă. S-au înscris pentru meseriile de zidari, mozaicari, timpieri și dulgheri, cu totul 76 de muncitori, tineri, între 17 și 30 de ani. Prima lecție, are loc seara la orele 7, despre Istoria construcțiilor. Trebuia să fi văzut fețele elevilor cînd li s-a povestit despre Vitruviuș, părintele arhitecturii! Despre marile construcții ale istoriei, despre apeductele romane încă în funcție în sudul Franței, despre canale și mari catedrale, lucrări îndrăznețe ale unor entuziaști, ale unor pionieri. Le-am vorbit despre piramide. Nu le-au reținut atenția desenele de pe tablă, cu creta că „amănuntul” că toate marile minuni ale construcțiilor din trecut au fost ridicate din pămînt, ape sau nisip prin munca milioaneilor de oameni, făuritori ai istoriei, ai civilizațiilor și culturii.

Ne-a plăcut nespun ceea ce lecție introductivă și, mai ales, reacția ascultătorilor, betonisti, zidari, mozaicari, timpieri sau dulgheri. Erau literalmente incințați de lumea nouă ce li se descoperea dintr-o dată. Miine dimineață toți aceștia vor fi mai buni, mai pricepuți pe șantier.

Așadar, început bun, bun de tot. Însămnat este să menținem temperatura înaltă...

Voicu, Larion și alții, mai în vîrstă, acceptaseră cu greutate să vină la cursurile școlii ca asistenți. Erau însă decumpanți total la sfîrșitul cursurilor, în prima seară. Neconțenit, o viață întreagă, nimeni nu le-a spus nimic în plus, în afară de: „Duce-te și lucrează așa... nu uita să păstrezi corect planul... cînd termini, vii și ne spui!”... Acum în anii Republicii oamenii sînt că au devenit alții.

S-au început lucrările la 16 blocuri, în afară de amenajările edilitare, de captarea de apă, de vilele personalului, casa mașinii de extracție și silozul de cărbuni la mina nouă. La blocurile S și D, Székely face minuni. Ce e mai important: să crești oamenii sau numai construcția? Mi s-a răspuns: amîndouă!

Am înțeles, în anii din urmă, pe toate șantierul pe unde am lucrat, că pentru realizarea unui ritm înalt e necesar ca tensiunea să nu scadă nici o clipă înăuntrul colectivului. Există un anumit nivel al temperaturii interioare de a cărui menținere depinde succesul oricărei întreprinderi. Oamenii în mijlocul cărora trăiești și muncești să simtă acea temperatură morală înaltă, să i se imprime un ritm crescînd. S-a întimplat, cite odată, să vină un moment greu, o cumpănă, și atunci, dacă ai „prins” din unghi bun sufletul colectiv, acesta răspunde îndatoririlor cu entuziasm și regularitate. Cite o echipă alcătuită din țărani blînzi și puternici lucrau frenetic în condiții grele, fără întrebări sau comentarii. Înțelegneau îndată acel ceas de cumpănă, atunci opinea era generală iar scopul atins. Apoi lăsau sculele și, cu o mulțumire neprefăcută, îi vedeam ducîndu-se la dormitor.

Niciodată n-am putut spune: „eu am făcut”, „eu am construit”, „eu am...” fiindcă îndată memoria mea asocia și chipurile lor, glasurile lor, miinile bălătorite. Oamenii aceștia sînt modesti, cuminți și curății, avînd o gravă seninătate în ochi.

Cei de la proiectare au în sertarele lor table pentru calculul elementelor de beton armat: dacă le interpretează corect, mare parte din construcție e sigură și aproape de reușită. Noi, cei de pe șantier, lucrăm însă cu un material „inedit”, cu oameni, iar de la oamenii aceștia învățăm neconțenit. Cei aproape 400 de oameni neîndoielnic simțeau acea înaltă temperatură morală, acea tensiune, încordare mereu nesăbîtită, mereu reînnoită. Cît de ușor este să deseneze table, grafice; și să figurezi avioane, trenuri, automobile, căruțe sau melci pentru a sugera ritmul fiecărei echipe! Mulți fac așa ceva! Principalul este ca acest grafic să existe în fiecare dintre noi, să trăiască, viu, mereu în mișcare... Așa se înalță Orașul Nou.

Nu numai ziduri, străzi, uzine, case, baraje, sau școli construim noi, ci și oameni. Această uriașă lupă pentru construcție nu este un scop în sine. Obiectivul numărul unu este reconstrucția morală a omului, desăvîrșirea lui.

Undeva, într-o filă a jurnalului meu, visam să văd apărînd inițiale străzi cu blocuri noi pe acest platou dintre munții sîmțoși. Dar pe atunci strada dintu era tăiată doar de roțile basculantelor cu nisip, cu ciment, cu mortar... Visam să văd străzile cu liniile verticale ale clădirilor albe și simple, să aud ploile undeva sus, pe acoperișuri la înălțimea brazilor, iar nopțile, în care atîta vreme nu fusese cunoscută decît lumina lunii, să se aprindă printre copaci constelațiile electrice de la ferestrele etajate... Omul să atingă înălțimile și să le înobileze mereu cu prezența muncii și a inteligenței sale.

Dar acum, iată, străzile au apărut, clădirile înalte, culorile Orașului Nou scilicet în lumina toamnei, muntele devine citadin... Constructorii pășesc mai departe și clădesc înalte, în sus, în dreapta, la stînga. Apar răspîndite... una, două, cincii... La aceste prime răspîndiri ce clar și cu cită rezonanță cristalină sună înțîlul bună-dimineața! „Prima stradă la dreapta”, „a patra stradă la stînga”, ce expresii frumoase sînt, cită gravitate au; le însemn în jurnalul meu ca pe niște documente autentice de istorie a Orașului Nou, le voi însemna cu a-dîncă emoție și solemnitate în toate Orașele Noi pe care le vom construi de aci încolo.

Îată și primii pietoni-oaspeți pe străzile noi, au venit în orașul proaspăt în grupuri compacte, vin mereu: sînt mineri pentru care a fost ridicat acest Oraș, în curînd vor urca cu familiile lor treptele apartamentelor, vor deschide pentru iniția oară spre munte ferestrele acestor clădiri, în băi vor atinge emailul robinetelor, apa limpede va țîșni din cupele răsturnate ale dușurilor... Aș vrea să fiu de față, să aud la inițiu revolon petrecut de mineri în noile locuințe urarea de lungă istorie a Orașului Nou: „La mulți ani!”

INALȚIMI

PENTRU CEI DE PE MARE

Intotdeauna, la o sărbătoare ce ne e scumpă, sau la un început de an nou, închinăm un pahar pentru cei de pe mare. Și atunci, gândul ne zboară spre acei oameni cunoscuți nouă sau necunoscuți, care în clipa festivă se alină deparle de patrie, pe meleaguri străine, în bătaia lăptunilor pe mări și oceane, în țări cu soare arzător, sau pe pământuri veșnic înghețate. Ne gândim la tovarășii noștri plecați de parle peste hotarele țării să adune strălucirea prestigiului sub culorile drapelului nostru, arătând lumii înfeleplunea, măiestria, priceperea și experiența de viață și de luptă a unui întreg popor. Ne gândim la marinarii din flota noastră, purtători ai pavilionului românesc pe meridianele de apă ale mărilor și oceanelor, ne gândim la cei ce își avintă aripile de durabilitate în genunele planetei, la sondații plecați din Valea Prahovei pentru a țara scârțâ pământului pe paralelele de arși și în țării de cremene, ne gândim

În cei duși să tragă prima brazdă de plug cu roșul tractor românesc pe glij îndepărtate, la cei trimiși spre o rătăcire de la toate tribunalele lumii dorința ne strămutată de pace și prietenie, mesajul politic al României Socialiste, sau rima inapărată a poezilor, sau floarea nestinsă a prozei, sau forma și culoarea, sau muzica și dansurile noastre, sau paharul de Murfetar, rod al sârutului soarelui pe pământul românesc...

Nu știu de ce, dar ori de câte ori îmi amintesc de concetățenii înălțați pe meleaguri străine, îmi revine în minte chipul unui necunoscut, om de vreo patruzeci de ani, voinic, cu lața arsă de soare, cu carnea pietroasă, cu ochii de o cuprinzătoare strălucire, ca și când țelina lor ar fi reținut toată vastitatea spațiilor străbătute, și totuși podoaba peisajelor văzute. L-am întâlnit în toamna aceasta la Calcutta, în India, pe pista aeroportului unde de belon răscopit la soare, în încheieturile cărora lierba smolăa înclinsă. Abia se deschisese ușa avionului, și răcoarea aerului condiționat dintruntru era izgonită de năvala căldurii tropicale care ne asalta de pretutindeni, ne învăluia, ne copleșea, ca într-o zi de cuprizer sulocată de zădărnici dinaintea unei plozi cu bășici.

Ne-am întâmpinat, rîzînd, la scara avionului, salutându-ne ca pe niște vechi cunoștințe. Brunet cum era, putea fi ușor luat drept indian, dar avea ceva de-acasa de la noi în exuberanța gesturilor și în vioiciunea graiului. Lovii cu leuca arșitei tropicale în moalele capului, după ce acasă lăsasem o răcoare cu frunze umede, de aur, scaldădă în lumina dulce a strălucirii de septembrie, nu puteam înțelege cum de auzeam în acel decor străin, brodat de umbrelele tratate ale cocotierilor, cel mai autentic grai românesc, răsilit de o lață atît de măslinie.

— Am auzit că treci pe aici... Și am venit să vă aduc salutul petroliștilor romîni de la Gauhati...

Gauhati! Cuvînt cu rezonanță exotice, marcînd pe mapamond un punct în nord-estul Indiei, undeva deasupra golului Bengal, pe Brahmaputra, în regiunea Assam — triumful indian dintre Nepal, Pakistanul de est, China Populară și Birmania. Tocmai acolo, la atîtea mii de kilometri depărtare de patrie, un grup de specialiști romîni, ingineri și tehnicieni, măstri distilatori și constructori de rafinării petroliere, au fost trimiși să ridice una din cele mai mari rafinării din sud-estul Asiei, pentru prelucrarea petrolului din bazinul Gauhati.

mice sau farmaceutice din România burghezo-moșterască?

Evident, „eminanții” ar fi făcut pe dracu în paltu să ne convingă că „trebuie să ne fixăm destinul între agricultură și militarie”. Dar între timp, scurt timp — doar 15 ani de republică, uită de puțin în viața unui popor — s-a întâmplat ceva. Nu e așa, omule de la Gauhati?

Te-am întâlnit într-o zi de toamnă tropicală pe un aeroport oriental în apropiere de căldură. Și am văzut deodată, în imaginea lui, pe toți cei dragi „de pe mare”, pe toți cei aflați acum pe meleaguri străine, spre prestigiul noii Romîni, cunoscuți sau necunoscuți cărora, în noaptea aniversării Republicii, în noaptea noului an, le închinăm un pahar.

Ioan Grigorescu

FRUMUSETE CONTINUA

Violeta Zamfirescu

Dulce e ostentata oupă o zi
Cînd sepa îi-a umflat palmele de bălăfur.
Zdrăvan e somnul după o zi
În care ai trecut sub călcăie zeci de hectare.
Pe înlăma pleznesc pielițele omare
Cum cîmpă ceața vede pe nădă.
Dureea că te-ai înșelat razle
E vieț ce se usucă.
Înțitul flux al lumii
Te caută pieziș,
Și visezi cu ochii închiși,
Pămîntule, cîte visezi!
Cum se dă viselor aer, și spațiu, și trup?
Cum se cimentează în ele
Stăburii înalți din care stup?
Mîinile mele știu
N-am vrut să știu
Doar alba frumusețe fără preț,
Ce și-a ales stăruial, stăpînindu-1
Cu mîngăierea pieptului îndrăzneț.
Să porți doar gîndul lederei lîrit
Mi-a fost urit
Mîinile mele știu.
Subțiri cum sînt
Le-am trecut prin cărbuni, prin pămînt,
Le-am pus brăzări de vin,
Toți porți lor.
Au gust de aer proaspăt din neodihna zării,
Înăl le-am pus pe deșal peceata căutății,
În mine s-a zbatul mișcarea
Acestui univers,
Răbdarea care-a creat frunza,
Floriul ce-a scibie, surisul.
În doi de limpezime
M-am isusuci oin sulțel pînd-n zăis,
Din zăis iar spie mîna,
Și cîle-o pleoie respectă a verii
M-a-mînsa paică mai mult călăte mîlme
Să alu vieții mele rîvnita ei mîrme.

Nu i-a purtat nici o zălăte cuminle.
Nu răbdă-nșepeniea,
Privesc tel înainte.
Cetule, imensă cicoara,
Nu mă mai saluti de soare.
Am să-l adun de sub Paring, cil pol,
Să crez omul elbernetic, om-tobal,
El să coboare-n mîna,
Cărbunil, el să îl deschete n miezul lor.
Nei să-l iolim teleghidat, pîrînt-un vizor,
Sînd înțe cer, gatale și gîlciada.

Nici eu nu vind doar vise, oameni!
Șoselele mă știu.
Cu zburcium și cu umbrel
Încarc pedocăbă nouă pentru sullet,
Să v-o las vouă.

Sînt ca pămîntul,
Care-a fost pokac și grav,
Cu grîu plăpînd, cu bob gingav,
Închilozat de batul ce țîia
Că sfocra zestrei draștieca.

Sînt ca pămîntul,
Care-a fost destul
De zburcium tropăil, de morji sălul.

Sînt ca pămîntul.
Am înțipit cu dor
Sămînta-n brazda nîlului tractor.
Am stă ascult din mal în mal dezghețul,
Le un desen sîngăci de alibet,
Cu epul de creion mult în gîta.
Și la delunță de înlă mîi știu,
Cînd n-aipepa de ceața ne-nșelegel.

Și toamna-n roșu, galben, violetă
Juce la orizon încandescentă
Într-un orăș, ce se clădea din nou,
Atiganauții Dunății lansau
Pe marea lumii-nțiu lor carșou.

Uitasem ochii-adolescenței mele
Și samsaricil Dunării buimacă
Cînd leneșă pipă din noaptille
În ceamul sparte și în vechi colace.

Dar lîngă sălcile cu bărbî albine,
Pe vasul ce se balansa în radă,
Era chemarea vîstrel de baladă
A celor ce creșeau pe lîngă mine.

Ce dans rotund de umeri și de gatale
Și zărie, moltozi ai tinereții,
Săliu spre soare ancora vieții
Să lasă-n larguri noua generație.

Un cor de glasuri se-nălța ușor,
Și pescăruși zburau pe urma lot,
Flute-n văzduh,
Tulburători,
Un cor:

„E vîrsta frumuseții, e vîrsta armoniei.
Bat ploile gîndirii fîmpurii.

Ne cîntă-n frunză luna pe umeri aplacată,
Enthusiasmul rodnic cînd dîsurăci treacă.
Ai opșprececa an, iubirea mea, păstrează-1
E vîrsta ce o bat numai o dată!

Vrem femeii statornice cînd înlăma ne-am dat,
Vrem în fangajul draștieci puteri de-nlăsurte.
În dans — aeriană eșli, fata mea subțire,
În dans — așli doar vibrație, silosul meu băiat.

Iubim descălușaj de orice șesism,
Pulem să-1 dăm, pămîntule, înțreaga strălucire.
Sistem livoda păcîl, care o să răsile
Deplăna-1 tinerețe-n comunism”.

Ecou-adolescenței nîlale revenea
Lovindu-se de chețuri, de pami, de cîte-o stăa,
Și tot o neodihna a lost odihna mea,
Iubirea mă cerea,
Ce clipă de zispă!
Obraz lîngă obraz, și inimile pușe
Ne legănam în lăle. Rideam, cînd în pădure
Ne speriam că-n frunze sînt pozi de bobușe,
Sau laun al amiezii, îndrăgostii de mine.

Un parc imens, romantic, părea întreața țară,
Pe unde luncam alcoolizaj de vară,
De soare uzi, de lună, de stăla aburii,
Am îl stîngat drumeților: iubiți, iubiti, iubiți!

Cu fiecare zăre deschidem altă zăre!
În noi e frumuseța continuă de vară,
Și limpezescă înlăma o căldă o amania,
...Neconștență cală, străbata-mă cu soare!

Și fulgeră dă-mi, — de gînduri, — și lună
de vaintă,
Și tinerețea pură a fluviiilor ce curg
Nefuburca-n trecut, de-amiază sau amurg.
Vreau toată claritatea în noua-mi conștință.

Vitezi al depășirii, mă bîntuie, și ml-e greu.
Un zbor, un sens, o țară, mă tulbură mereu.
Mă doare de lîne, omule care vei exista
Cînd vom avea un porț pe fiecare stăa.

Imbiac o haină
Ce mai poartă-n cute
Urmo mîscărilor lacuie
De mine.
O nchei sîngher,
Cîndînd:
Unde-i puțina
Să schimbi ea pe o haină
Și conștința?
Puteri aduni
Rezemat de copacii lacuții, copacii-cărbuni.
Pămîntule, micul îi-am smule
Pătimașă.
De clocan zădușit,
Gata să cadă,
Ochi sevozi m-au privit,
Mi-au fost sprijin.
Galeria cu carvii de jad,
În lumina albastru-gălbui,
N-arăta sovăiri,
Gesturi lașe
Nici suris fulguit de bălăcură,
Doar sudori, bobi de păcure,
Păcure, pe barboții qoi pin' la mijloc,
Dăltuții ca-nr-o cosmică ramă,
Ce mblînzeau cu nișcarile repezi
Bouli noșri, apucîndu-1 de coama.
Mi-am înfrînt ostentăca,
Replite
Care limba în două despică
Muscînd glesnole celui ce sovăie
Sau i-e lică,
Umbră mea veche, stălă,
Te-am părtăsit fără mîlă!
Nu știu cum ne întimplă,
Visele luncă de la limpa la limpa,
Iar ochii noi!

LUCEAFĂRUL
UREAZĂ CITITORILOR
ȘI COLABORATORILOR SĂI

La mulți ani!

1963

Spectacole - Arte - Spectacole - Arte - Spectacole

REPLICI CONVINGĂTOARE

(Insemnări de la finala celui de-al III-lea Festival bienal „I. L. Caragiale“)

S-a spus — citi ani sint de-atunci? — că țărânul român este redus sufletește. Lui Caragiale i-a fost contestată paternitatea dramei „Năpasta“ și pe acest motiv. Caionii nu puteau admite complexitatea psihologică a unui personaj ca Anca.

Mai sint pe-aiurea și astăzi voci care repetă aceeași șuganuri desuete. Cioranii se fac că nu știu ce s-a întâmplat cu prevestirile sumbre ale celor care susțineau că România nu va fi niciodată în stare să depășească stadiul de „țară emnamente agricolă“. Tractoraie rominești au demnitate de mult astfel de prevestiri. Utilajul petrolifer fabricat în România confirmă, peste țări și mări, forța țerei noastre industriale socialiste.

Pe cei care ar mai avea nevoie să se convingă de capacitatea creșterii a unui popor liber, conșcșu de înțelepciune de partidul celor ca muncesc, i-am fi invitat în zilele finalului celui de al III-lea Festival „I. L. Caragiale“ în sala Teatrului C.C.S. din Capitală. Să vadă cu ochii lor întrecerea celor două mii de talente venite din toată țara, a celor 2000 de artiști amatori, cei mai buni din 160.000 cîți au participat de-a lungul întregului an 1962 la ampla competiție teatrală.

În cele 12 zile ale finalei, ei au prezentat 44 de piese într-un act și 3 acte. 19 montaje literare, 33 spectacole de păpuși.

Pe scena din Lipsican au fost prezentați furnajii și oțelarii Hunedoreni și Reșiței, colecții-viștii Bărdăganului, constructorii Onestului, elobanii de la Vaideeni, Horezului, pădurarii din Brosteni, creatorii dinamurilor de la Electroputere și ai navelor de la Olenița, petrolștii din Moreni și metalurgii Uzinelor Republicii.

Cu talent, cu prozopetie și autenticitate, ei au dat viață unui repertoriu complex, de ținut artiștilor superioară.

Intrebăm cum au reușit să înfățișeze pe scenă atât de convingător rolurile încredințate, colecții-viștii din Dolhasca, Interpretii ai personajelor din piesa „Indrăzneala“, au măturat cu simplitate: „Doar personajele piesei sintem chiar noi. În Dolhasca sint numai colecții-viștii ca Lisandru și ca Păun Cioclitu.“

O declarație asemănătoare făcea și mecanicul Vasile Vasincuc (distins cu premiul special pentru interpretarea mesterului Udrea din comedia „Băieții veseli“): „Am căutat să fiu în piesă ca în viața mea de fiecare zi.“

Nimic extraordinar nimic deosebit, dacă este vorba de propria lor viață! — ar obiecta cineva.

Dacă Festivalul s-ar fi redus numai la un repertoriu cu piese inspirate din viața de fiecare zi a interpretilor și tot ar fi fost destul de ușor de demonstrat că nu e vorba de o calchiere a propriei experiențe ci de talente autentice, de o interpretare străbătută de florul artei. Dar re-

pectorul promovat de cel de-al III-lea Festival bienal al teatrelor de amatori, este foarte divers: de la operele celui care girează cu numele lui această întrecere artistică de masă (O scrisoare pierdută, Năpasta, O noapte furtunoasă), pînă la capodopere ale literaturii dramatice universale (Micii burghezi de Maxim Gorki). Intre aceste coordonate stau la loc de frunte piesele dramatice contemporane originale, sovietice și din celelalte țări socialiste.

Spectatorii prezentați la finală, în număr de 14.000, au avut prilejul să aplaude spectacolele pline de strălucire: „Flut secolului“ de A. Kuprianov, în interpretarea colectivului de teatru al Uzinelor Electronice, „Marele fluviu își adună apele“, prezentat de actorii amatori din Onești „Zări necurpinate“ de Nikolai Vinta, interpretată de Casa de cultură din Tulcea, „Indrăzneala“ de Gheorghe Vlad, jucată de colecții-viștii din Dolhasca. Aceste spectacole — distinsc cu premiul I, Medalia de aur și titlul de Laureat al celui de-al III-lea Festival de teatru „I. L. Caragiale“ —, o dată cu afirmarea colectivului de interpreti, au scos la iveală și personalități scenice valoroase. Cine, dintre participanții la finală, nu-și amintește de forța interpretativă a maestrului Cornel Zolter în „Flut secolului“, a inginerului Constantin Crișan, în rolul lui Hineakov, din „Zări necurpinate“, de muncitorul Avram Mihaela în rolul Caterinei din „Marele fluviu își adună apele“ sau de colecții-viștii Gheorghe Costan în rolul lui Păun Cioclitu din „Indrăzneala“?

Sîrul exemplelor ar putea să fie foarte mult îmbogățit. Meș adăugăm însă numai un singur nume: Neculai Irimie, elev în clasa a VII-a din satul Bazga — Huși, distins cu premiul I, medalia de aur și titlul de laureat pentru fermecătoarea lectură artistică a povestirii lui Ion Creangă „Pupăza din tei“.

Talente autentice, viguroase, proaspete, cu frumoase perspective de dezvoltare. Înflorirea unor astfel de talente demonstrează încă o dată că numai în socialism este posibilă o asemenea înflorire a talentelor, o asemenea afirmare a multimilor în sfera artei care, altădată, le era aproape inaccesibilă.

O notă specifică a celei de a treia ediții a festivalului Caragiale o constituie promovarea spectacolului de poezie (montajul literar-muzical). Peste 100 de astfel de montaje au fost prezentate în diferite etape ale festivalului. La faza pe tară, 18 dintre acestea au impus definitiv noul gen de spectacol Recitată deobicei de unul singur, poezia a fost spusă de data aceasta de colective largi, de adevărate coruri de recitatori. Sate

întregi au apărut pe scenă și au prezentat, cu ajutorul versului și al muzicii, emoționante autobiografii lirice, cîntări dedicate partidului, Republicii la a 15-a aniversare. S-au remarcat în mod deosebit montajele prezentate de colectivele Schelei Moreni, și Șantierele Navale Olenița, de căminele culturale din Giğău — Cluj, Vaideeni — Horezu, Groși de sub Munte — Maramureș și Perețu — Roșiori. Trebuie subliniat inițiativa Casei creației populare din regiunea București, care a antrenat la realizarea acestui nou gen de spectacol poezii și compozitori de frunte. Exemplul trebuie urmat.

Poziții trebuie să se gîndească la posibilitățile largi oferite de acest nou gen de spectacol. Cîntărilor lor, milioanele de cititori din satele și orașele patriei, s-au dovedit și niște entuziaști popularizatori ai poeziei de calitate, ai poeziei agitatorice. În arta rostirii versului, ei vor trebui să fie însă mai mult decît pînă acum sprijiniți de regiștii și actorii profesioniști.

Solicitări asemănătoare adresează actorii amatori și autorilor dramatice. Ediția a III-a a Biennalei Caragiale a dovedit o sensibilă creștere calitativă a nivelului mișcării teatrale de amatori. Stau mărturie altele piese interpretate cu autenticitate, cu mult suflet dramatic.

În afară de posibilitățile interpretative, mișcarea teatrală de amatori se poate mîndri și cu îndrumătorii deosebit de talentați, capabili să alcătuiască spectacole omogene cu un puternic mesaj agitatoric. Credem însă că abordarea pieselor de ampoare nu este singura cale pe care trebuie să meargă amatorii. Din păcate, piesa într-un act — atât de proprie activității culturale de masă — a fost slab reprezentată la această finală. Prezentă în fazele de început ale festivalului, ea a cedat pe parcurs locul piesei în trei acte. Obiectivă că unele dintre aceste lucrări nu oferă posibilități de afirmare a talentelor nu este cu totul îndreptățită. Cele câteva piese scurte prezente în finală au dat prilej de afirmare unor talente reale. De aceea mi se pare mult mai indicat ca aceste formații să se preocupe mai mult de lucrările dramatice într-un act decît de acelea foarte grele și pretentioase.

Capacitatea creatoare, originalitatea unor regiștii talentați din teatrul profesionist care au lucrat cu echipele de amatori, ar trebui să se afirme și în montarea unor spectacole specifice mișcării de amatori. Succesul de care s-a bucurat, la această finală, montajul literar-muzical se cuvine a fi un prilej de largă discuție creatoare. Activiștii culturali, regiștii, actorii profesioniști, dramaturgii, cronicarii dramatice, prezenți într-un număr mare în sala unde s-a desfășurat finala, au datorat să fie preocupați și mai îndeaproape de problemele artei amatorilor. Revistele de specialitate „Îndrumătorul cultural“ și „Clujbul“, precum și revistele literare ar fi bine credem, să organizeze — acum, cînd exemplele finalei sint foarte vii, în discuțiile celor entuziasmați de valorile promovate de cea de-a 3-a biennială Caragiale — largi dezbateri pe marginea experienței dobîndite cu acest prilej.

Cei 160.000 de actori amatori, păpușari, recitatori și cititori artistici, care în cursul anului 1962 au prezentat 33.000 de spectacole în fața a 6 milioane și jumătate de spectatori, se află în fața unei noi etape de activitate. Li s'asteaptă în sălile cluburilor, căminele culturale, caselor de cultură, spectatori din ce în ce mai exigenți. Au dovedit, la recenta finală, minunate posibilități pentru a răspunde acestor exigențe firești. Au talent, pasiune, entuziasm. Dealtfel, „În socialism — cum spunea în piesa „Ferestre deschise“, un oțelar hunedorean — entuziasmul este întotdeauna un factor obiectiv“.

C. Vișan CONSTANTIN LUCACI Oțelar (granit)

Filmele documentare și oamenii zilelor noastre

Dacă am viziona, în cadrul aceluiași spectacol, cele mai bune scurte-metraje realizate anul acesta, „repostaj cinematografic“. De fapt, am avut în față un poem cinematografic în care lanțurile necesare a cinematografiei în stajba stăviliză chipului nou pe care li sa, sub ochii noștri, țara. Filmul se remarcă printr-o inventivă călătorie a uchiștilor de filmare, prin labirintul sim și monajului, printr-o ingenioasă îmblinare de valori plastice care, în contact cu ideea poetică autentică, generează metafora.

Atenția pentru omul nou caracterizată și alte lucrări din ultima vreme ale documentaristilor noștri. Există în filmul Școlile n-au vorbit niciodată, realizat de regiștrul V. Calulescu împreună cu operatorul Ștefan Niculescu, un moment interesant, creat cu mijloace din cele mai simple. Acest documentar care a primitul cinstitul premiului întâi la concursul de filme de animație din anul 1962, este o lucrare de mare valoare artistică și științifică. Prin intermediul acestui film, creatorii au realizat o lucrare de mare valoare artistică și științifică. Prin intermediul acestui film, creatorii au realizat o lucrare de mare valoare artistică și științifică.

În ceea ce privește interesul pentru omul nou caracterizată și alte lucrări din ultima vreme ale documentaristilor noștri. Există în filmul Școlile n-au vorbit niciodată, realizat de regiștrul V. Calulescu împreună cu operatorul Ștefan Niculescu, un moment interesant, creat cu mijloace din cele mai simple. Acest documentar care a primitul cinstitul premiului întâi la concursul de filme de animație din anul 1962, este o lucrare de mare valoare artistică și științifică.

În ceea ce privește interesul pentru omul nou caracterizată și alte lucrări din ultima vreme ale documentaristilor noștri. Există în filmul Școlile n-au vorbit niciodată, realizat de regiștrul V. Calulescu împreună cu operatorul Ștefan Niculescu, un moment interesant, creat cu mijloace din cele mai simple. Acest documentar care a primitul cinstitul premiului întâi la concursul de filme de animație din anul 1962, este o lucrare de mare valoare artistică și științifică.

În ceea ce privește interesul pentru omul nou caracterizată și alte lucrări din ultima vreme ale documentaristilor noștri. Există în filmul Școlile n-au vorbit niciodată, realizat de regiștrul V. Calulescu împreună cu operatorul Ștefan Niculescu, un moment interesant, creat cu mijloace din cele mai simple. Acest documentar care a primitul cinstitul premiului întâi la concursul de filme de animație din anul 1962, este o lucrare de mare valoare artistică și științifică.

În ceea ce privește interesul pentru omul nou caracterizată și alte lucrări din ultima vreme ale documentaristilor noștri. Există în filmul Școlile n-au vorbit niciodată, realizat de regiștrul V. Calulescu împreună cu operatorul Ștefan Niculescu, un moment interesant, creat cu mijloace din cele mai simple. Acest documentar care a primitul cinstitul premiului întâi la concursul de filme de animație din anul 1962, este o lucrare de mare valoare artistică și științifică.

În ceea ce privește interesul pentru omul nou caracterizată și alte lucrări din ultima vreme ale documentaristilor noștri. Există în filmul Școlile n-au vorbit niciodată, realizat de regiștrul V. Calulescu împreună cu operatorul Ștefan Niculescu, un moment interesant, creat cu mijloace din cele mai simple. Acest documentar care a primitul cinstitul premiului întâi la concursul de filme de animație din anul 1962, este o lucrare de mare valoare artistică și științifică.

În ceea ce privește interesul pentru omul nou caracterizată și alte lucrări din ultima vreme ale documentaristilor noștri. Există în filmul Școlile n-au vorbit niciodată, realizat de regiștrul V. Calulescu împreună cu operatorul Ștefan Niculescu, un moment interesant, creat cu mijloace din cele mai simple. Acest documentar care a primitul cinstitul premiului întâi la concursul de filme de animație din anul 1962, este o lucrare de mare valoare artistică și științifică.

În ceea ce privește interesul pentru omul nou caracterizată și alte lucrări din ultima vreme ale documentaristilor noștri. Există în filmul Școlile n-au vorbit niciodată, realizat de regiștrul V. Calulescu împreună cu operatorul Ștefan Niculescu, un moment interesant, creat cu mijloace din cele mai simple. Acest documentar care a primitul cinstitul premiului întâi la concursul de filme de animație din anul 1962, este o lucrare de mare valoare artistică și științifică.

C. Vișan

CREAȚIA MUZICALĂ CONTEMPORANĂ

În toate domeniile ei, viața muzicală trăiește acum cea mai bogată și fecundă perioadă din întreaga sa istorie. Niciodată în trecut nu s-a scris un număr atât de mare de lucrări simfonice, vocale, sau de alte genuri; dar nu este vorba numai de o dezvoltare cantitativă, ci de o ridicare a nivelului calitativ și, mai ales, de apariția unor trăsături noi, caracteristice pentru configurația artei noastre contemporane. Aspectele luminoase ale realității, cu dinamica ei revoluționară, formarea omului nou, călăt în efortul eroic al călărilor viitorului, lupta Partidului pentru înfăptuirea năzuințelor de veacuri ale poporului oferă artiștilor surse nepuizabile de inspirație.

Pentru creatorii mai vîrstnici, ale căror înecupături compozitice se situează înainte de Eliberare, adăerarea la mărețele prefațuri pe care le trăiesc a însemnat o înnoire de substanță, orientarea spre aspectele semnificative ale realității socialiste, strădania de a-și imbogăți paleta expresiei cu nuanțe inedite, de a redea, cu forța și pătrunderea maturității, sensibilitatea omului de azi. Și aci trebuie citiți în primul rînd maestri ca Mihail Jora, Ion Chirescu, Paul Constantinescu, Zeno Vancea, Sabin Drăgoi, Ion Dumitrescu, Alfred Mendelsohn, Marțian Negrea, Sigismund Toduță, Gheorghe Dumitrescu, Ludovic Feldman. Conturindu-și profilul artistic în preajma lui George Enescu, păstruși de crezul maestrului cu privire la forțele vii ale folclorului, ei au pornit în opera lor de la aceleași izvoare ca și el, căuștînd pe căi proprii, soluții valabile pentru integrarea cîntecului popular în creația cultă, pentru cristalizarea unui stil național autentic.

Sub îndrumarea celor mai de seamă dintre acești creatori s-a format, în tumultul anilor patriei populare, o generație nouă de compozitori, educați în spiritul operei enesciene și ai căror drumuri deschise de ea. Legînd firul propriei lor creații de creația lui Enescu, tinerii muzicieni caută să valorifice virtuozitățile operei enesciene, posibilitățile de reluare și continuare a limbajului său. Trebuie precizat că nu este vorba de copiere stilului marelui muzician, ci de adăncirea și dezvoltarea principiilor sale. Efectuati în spiritul realismului socialist, continuarea tradiției enesciene capătă astfel sensuri noi, fiind ferită de primejdia epigonismului.

Ajutăți de condițiile excepționale pe care numai un stat socialist le poate oferi talentelor sale, tinerii compozitori s-au impus unui public larg și astăzi nume ca Pascal Benjoiu, Dumitru Capotanu, Liviu Glodeanu, Theodor Grigoriu, Ștefan Niculescu, Tiberiu Olah, Radu Paladi, Doru Popovici, Aurel Stroo, Cornel Tăranu, Anatol Vieru sint cunoscute și apreciate de majoritatea iubitorilor de muzică.

Formați în spiritul interesului pentru marile probleme ale contemporaneității, al respectului față de valorile trecutului, al muncii stăruitoare pentru însușirea măiestriei artistice, ei au convingerea că adevăratul creator trebuie să tindă spre redarea ei mai expresivă a „caracterului și spiritului general al vremii“. Bazîndu-se pe principii estetice marxiste-leniniste privind esența și finalitatea artei, pe învățătura temeinică primită pe băncile Conservatorului de la maestrul lor, tinerii au reușit să evite pericolul exceselor formaliste, gîșind calea justă a căuștărilor curajoase în scopul reflectării mai depline a vieții, căuștări care nu au nîmic comun cu experimentele sterile ale „avantgardismului“ occidental.

Se remarcă la tinerii noștri o deosebită maturitate de gîndire. Lucrările lor reprezintă de cele mai multe ori un prilej de a-și exprima opinia față de problemele majore ale vieții. Temele importante ale contemporaneității — ca lupta Partidului pentru a vîlădă nouă, eliberarea Patriei noastre de sub jugul fascist, bucuria construcției socialismului, cucerirea cosmosului,

prietenia, dragostea, profilul moral al omului contemporan etc. — au inspirat lucrări remarcabile: aratoriul „Constelația omului și cantata Prind visele aripi de Tiberiu Olah, poemul simfonice Filimon Sirbu de Dumitru Bughici, Cantatele lui Ștefan Niculescu, poemul-cantată Patria mea, de Doru Popovici, Oratoriul gloriei de Radu Paladi, cantata Tinerii soldați care au murit de Liviu Glodeanu și altele.

Dar nu numai genurile vocale-simfonice sau programatice pot exprima fondul vieții noastre, concepția autorului; tensiunea emoțională ce animă lucrările tinerilor nu e generată numai de programul literar. Această elocvență, aceeași participare pasionată se vădește și în lucrările neprogramatice. Este de ajuns să cităm Sonata pentru pian de Aurel Stroo, Concertele pentru pian și orchestră de Benjoiu și Glodeanu, Simfonia de Ștefan Niculescu, Concertino pentru orchestră de corde de Doru Popovici, Concertul pentru vioară de Capotanu, Sonata pentru flaut de Cornel Tăranu și multe alte lucrări valoroase.

Situată pe coordonate stilistice și temperamentale variate — creația tinerii generații reprezintă o contribuție specifică, prin tendința generală de înnoire a expresiei puse în slujba redării ei mai pregnante a vieții și universului omului de azi în toată complexitatea lor.

Ea constituie totodată și un aport la creșterea prestigiului muzicii noastre peste hotare; dovadă sint premiile și distincțiile acordate unor tineri compozitori romîni la diferitele concursuri internaționale — și nu vom menționa decît pe cel mai recent: decernarea premiului I pentru compoziția la concursul internațional de la Geneva — Concertului pentru violoncel și orchestră de Anatol Vieru.

Participarea activă, plină de avînt, la dezvoltarea muzicii rominești, sensul afirmatului al creației lor, arată că tinerii noștri au înțeles și se străduiesc sa urmeze îndemnul unuia dintre cei mai contemporani artiști ai zilelor noastre, Dumitrie Șostakovici: „Nu există pentru un artist mentră mai nobilă decît aceea de a fi un bard înflăcărat al timpului său.“

Elena Zottoviceanu

T. Caranfil

